Ἔτος Γ' 1886 — Ἐν Ἀθήναις 11 Μαΐου — Ἀριθ. 115

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Ἐν Ἑλλάδι. . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΚΑΙ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 25.

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Ἀνέκδοτος ἔκθεσις τοῦ Γεωργίου Αἰνιάνος περὶ τῶν κατὰ ξηρὰν ὁρίων τῆς Ἑλλάδος.
Ὁ Μητροπολίτης Πλάτων.
Αἱ ἡμέραι τῆς Γρηᾶς (Διήγημα κατὰ παράδοσιν· συνέχεια καὶ τέλος)
Παρατηρήσεις τινὲς εἰς τὴν ἀπάντησιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Καρολίδου.
Ἀνέκδοτα, Μῦθοι, Παραμυθίαι, συλλεγέντες ὑπὸ Φωτίου Χρυσανθοπούλου (Φωτάκου).
Φιλολογικά.
Ἀρχαιολογικά.
Καλλιτεχνικά.
Δημώδης ποίησις (Χούρχουλος καὶ Κουκουβάγια).
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων (Ἄλλη εἰκὼν τῆς «Ἐποχῆς» κτλ.).
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις —Αὔται.
Ἀλληλογραφία.
ΕΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΙ. Δόξα καὶ Ἔρως (Μυθιστόρημα).

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Σύγκρουσις εἰς τὰ σύνορα. Οἱ θεωροῦντες τὸν πόλεμον ὡς ἀναπόφευκτον πρὸς ἀνάκτησιν ἐθνικοῦ γοήτρου, καὶ οὐχὶ πρὸς κατάκτησιν χωραφίων, ἐξαλλοι ἤκουσαν τὸ ἐκ τῶν συνόρων θεσπέσιον ἄγγελμα, καὶ καθ' ἣν μάλιστα στιγμὴν ἡ ὑπογραφὴ τοῦ περὶ διαλύσεως μέρους τοῦ στρατοῦ διατάγματος ἐθεωρεῖτο ὡς βεβαία.

Ἐν τούτοις τὸ ἀπρόοπτον τοῦτο ἔπρεπε νὰ τὸ ἀναμένωμεν.

Κατὰ θάλασσαν ἀπεκλείσθημεν ὑπὸ τῶν εὐεργετίδων δυνάμεων εἰς τὰ σύνορα τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀγγλίας συνεκεντρώθη ἅπας ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ἐξ ἁπάντων τῶν μερῶν τῆς ἀπεράντου αὐτοκρατορίας μετενεχθεὶς· τὰ πρὸς τὰ σύνορα βαδίζοντα ἡμέτερα στρατεύματα εἶχον διαταχθῆ νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἑστίας των καὶ ἀντὶ τῆς πρὸς τὸν Ὄλυμπον ἐτράπησαν τὴν πρὸς τὸ Δαφνὶ ἄγουσαν· κυβέρνησις Ἑλληνικὴ δὲν ὑπῆρχε..... Αἴ! λοιπόν.... καὶ ἠδύνατο νὰ εὑρεθῇ καταλληλοτέρα ἄλλη στιγμὴ ὅπως ἐκτελεσθῇ ἡ γνωστὴ τοῦ Βίσμαρκ ἀπειλή, διαταχθῶσι δὲ οἱ Τοῦρκοι ἄνευ κηρύξεως πολέμου νὰ ὁδεύσωσι πρὸς τὴν Λάρισαν;

Ἀλλὰ τῶν Εὐζώνων ἡ λόγχη καὶ τῶν πυροβολητῶν ἡ εὐστοχία ἀνέτρεψε τὰ *βαρβαρικὰ* σχέδια. Ὁ ἐχθρὸς ὑπεχώρησε καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν τῶν Θεσσαλικῶν συνόρων, ὑψώσας τὴν λευκὴν τῆς εἰρήνης σημαίαν.

Μὴ δυνάμενοι νὰ σταματήσωμεν ἐπὶ πλέον τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ φύλλου, μέχρι διαλευκάνσεως τῶν διαφόρων ἀντιφατικῶν εἰδήσεων, καὶ μηδὲν γεγονὸς ἀναφέροντες πλὴν τῆς βεβαιωθείσης τιμητικῆς πληγῆς, ἣν ἔλαβεν ὁ ἀνδρεῖος Μακεδὼν ταγματάρχης *Κοσμᾶς Δουμπιώτης*, μεταβαίνομεν ἐκ χρονογραφικοῦ καθήκοντος, οὐτινος οὐδέποτε ἐδοκιμάσαμεν περισσότερον τὴν ἀηδῆ πικρίαν, εἰς τὰ ἐσωτερικά, γραφέντα πολὺ πρὸ τῆς ἀπροόπτου ἐκ τῶν συνόρων εἰδήσεως.

Τὸ νέον ὑπουργεῖον. Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι κατέκτησεν ἐπὶ τέλους τὴν ἐξουσίαν τὸ *διεθνὲς* ὑπουργεῖον. Πρὸς τοῦτο πολλοὶ συνετέλεσαν, ἰδίως δὲ ἡ ἄκαρδος πολιτεία τοῦ κ. Δηλιγιάννη, μὴ θελήσαντος οὐδ' ἐπὶ μίαν μόνην στιγμὴν νὰ γίνῃ *Ντελιγιάννης*, καὶ προτιμήσαντος οὕτω, τὰ πάντα ν' ἀπολέσῃ πλὴν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθείσης παραγωγῆς τοῦ ἠδέος ὀνόματός του.

Δύο ἐκ τῶν ὑβρισάντων τὸν ἐπιστρατευθέντα ἑλληνικὸν λαὸν ἐγένοντο ἤδη ὑπουργοί· διὰ τοὺς ὑπολειπομένους δύο τρεῖς ἔχει ὁ Θεός· θὰ ἀμειφθῶσι καὶ αὐτοί, ἀλλ' ὅτε δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ἀνάγκη τῆς ψήφου των.

Ὁ οἰκονομολογικὸς νοῦς τοῦ κ. Τρικούπη κατέλαβε τὸ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργεῖον καὶ ἡ στιβαρὰ αὐτοῦ χεὶρ τὸ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν.

Ὁ κ. Σ. Δραγούμης ἐγένετο ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν, ὁ κ. Δ. Βουλπιώτης ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὁ κ. Π. Μανέτας ἐπὶ τῆς Παιδείας, ὁ κ. Λομβάρδος ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως καὶ ὁ κ. Γ. Θεοτόκης ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν, καὶ τοῦτο εἰς τὸ πεῖσμα τῆς Ἀγγλίας ἰδίως, ζηλοτύπως προσβλεπούσης πᾶσαν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν ναυτικῶν ἡμῶν τάσιν.

Τώρα καὶ τίς δὲν θὰ εἶνε ηὐχαριστημένος; οἱ πρέσβεις δύνανται νὰ ἐπανέλθωσι, τὰ πλοῖα δύνανται νὰ τραπῶσι τὴν πρὸς τοὺς λιμένας αὐτῶν ἄγουσαν, ὁ λαὸς θὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα καὶ θὰ ἀναλάβῃ τὴν ἀξίνην τῆς ἐργασίας ἢ τὸν πήχυν τῆς κερδοσκοπίας... ἴσως ἴσως δὲ καὶ ἡ Πατρὶς αὐτὴ λάβῃ *τεμάχιόν* τι διὰ χειρὸς τῶν ἐπιδεξίων θηριοδαμαστῶν, οἵτινες, ὡς γνωστόν, ἀφοῦ δι' ἀπειλῶν καὶ κακώσεων δαμάσωσι τὰ πρὸς στιγμὴν ἐξαγριωθέντα κτήνη των, τ' ἀμείβουσιν εἶτα διὰ γλυκέων ἐδεσμάτων, διδάσκοντες οὕτω τὴν ἐν τῷ μέλλοντι πειθήνιον ὑπακοήν.

Καὶ ὁ ἄλλος λόγος ἐκ τοῦ ἐξώστου. Μετὰ τὴν καταπληκτικὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Προέδρου τοῦ ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη ὑποδειχθέντος, ἱκανὸν πλῆθος παρηκολούθησεν αὐτὸν μέχρι τῆς οἰκίας του ζητωκραυγάζον. Τότε ὁ κ. Τρικούπης ἐξελθὼν τοῦ ἐξώστου αὐτοῦ ἀπήγγειλε καταλληλον λογίδιον.

Ὥστε καὶ ὁ ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ ὁ ἐκ τῆς Στερεᾶς πρωθυπουργός, ἀκολουθοῦσι τὴν πολιτικὴν τοῦ ἐξώστου. Καὶ οἱ δύο πλανῶσι τὸν λαόν! μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι, ὁ μὲν προσπαθεῖ νὰ τὸν πείσῃ ὅτι εἶνε τάχα δύναμις, ὁ δὲ νὰ τὸν ἀπελπίσῃ ὅτι *ὄχι μόνον* δὲν εἶνε, *ἀλλὰ* καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ εἶνε.

Δημοκρατικὸς ποιητής. Ἡ παρ' ἡμῖν ἔλλειψις ποιητῶν ἀφωσιωμένων εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, πολεμησάντων ὑπὲρ αὐτῆς, φιλελευθέρων δὲ καὶ ἀνωτέρων κοινωνικῶν προλήψεων καὶ μικροπονηριῶν, εἶνε ἀτυχῶς πασίγνωστος· ὡς ἐκ τούτου, ἡ κατ' ἐποχὴν μάλιστα πανευρωπαϊκοῦ ἀνθελληνισμοῦ, ἔλευσις τοῦ Γάλλου φιλελευθέρου, πολεμιστοῦ καὶ ποιητοῦ **Δεπουλέδ**, τοῦ γνωστοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ *Δεσμοῦ τῶν φιλοπατρίδων* καὶ ποιητοῦ τῶν *Ἀσμάτων τοῦ Στρατιώτου*, καθήδυνε καὶ ἐνεθουσίασε τοὺς πάντας.

Ἡ διασπορὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἀφοῦ καθ' ὅλους τοὺς μακροὺς τῆς δουλείας αἰῶνας οἱ Ἕλληνες ἐξεπατρίζοντο καὶ δὲν ὑπάρχει γωνία τοῦ πεπολιτισμένου καὶ ἡμιαγρίου κόσμου μὴ κατοικουμένη ὑφ' Ἑλλήνων, ἀφοῦ διὰ καταχθονίων μέσων καὶ ἕνεκα ἐμφύτων ἐλαττωμάτων, πολλοὶ ἐκ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἰδίως, κατήντησαν οὐ μόνον νὰ μὴ εἶνε Ἕλληνες ἀλλὰ νὰ εἶνε καὶ μισέλληνες, ἐπέπρωτο καὶ ἤδη νὰ ἀπέρχωνται σωρηδὸν Κυνουρεῖς καὶ Λάκωνες εἰς Ἀμερικὴν πρὸς εὕρεσιν τύχης ἕνεκα ἐλλείψεως δήθεν γαιῶν, ν' ἀναγινώσκωμεν δ' ἐν ἄρθροις πλήρεσι προσταχτικῶν καὶ ἀπαρεμφάτων ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε δὰ καὶ τόσον κακόν, διότι πολλοὶ ἐπανέρχονται κλπ. Ἀλλὰ διατί ν' ἀπέρχωνται; μήπως δὲν ὑπάρχουσι καθ' ἅπασαν τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ ἰδίως ἐν Θεσσαλίᾳ ἀπέραντοι γαῖαι ἀκαλλιέργητοι;....

Ἂς μεριμνήσωσι σοβαρῶς καὶ ταχέως οἱ ἁρμόδιοι περὶ προλήψεως τῆς νέας ταύτης ἐκ τοῦ ἐκπατρισμοῦ ἐθνικῆς συμφορᾶς.

Ἡ ξενολατρεία ἡμῶν. Ἡ κυριωτάτη πασῶν τῶν μονομανιῶν, αἵτινες δεσπόζουσι τῶν διανοιῶν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος εἶνε βεβαίως ἡ *ξενολατρεία*· οὐδ' ἡ ἐντύπωσις τῶν τελευταίων γεγονότων ἰσχυσε νὰ τὴν δαμάσῃ· ἀπόδειξις ὅτι ἀνέγνωμεν κατεπαινούμενον τὸ μέτρον τοῦ νὰ προσκληθῇ ἐκ Γερμανίας ἐφ' ἁδρᾷ ἀμοιβῇ, ὁ καλλιτέχνης Gruettner ὅπως συναρμόσῃ καὶ κατατάξῃ δεόντως ἅμα καὶ εὐπρεπῶς τὰς ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀρχαιότητας, κατόπιν δὲ συμπληρώσῃ καὶ διατάξῃ τὰς ἐν τῷ κεντρικῷ Ἀθηναϊκῷ Μουσείῳ τοιαύτας.

Μὰ ἐπὶ τέλους εἰς Ἕλλην γλύπτης, εἰς Ἕλλην ἀρχιτέκτων, εἰς Ἕλλην ἀρχαιολόγος καὶ οἱ τρεῖς ὁμοῦ, δωρεὰν ἐργαζό-

μενοι, δὲν θὰ εἶνε ἱκανοὶ νὰ ἀναπληρώσωσιν ἕνα Gruettner!!..

Περίεργος ἀντίθεσις! Ἐν Ῥώμῃ ὁ γνωστὸς πρίγκιψ *Τορλόνια*, ὁ κάτοχος τοῦ παλαιοτέρου μουσείου, ὅπως ἐπιδιώκῃ καὶ συμπληρώσῃ τὰς ἀρχαιότητάς του δὲν προσεκάλεσε Γερμανὸν οὐδ' Ἰταλόν, ἀλλὰ προσεκάλεσε γλύπτην... Ἕλληνα!..

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΚΘΕΣΙΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΙΝΙΑΝΟΣ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 206.)

Ἄρθρον Α'

Ἔπεσε τέλος πάντων τὸ πρὸ πολλῶν αἰώνων ἀπὸ λεπτοῦ καὶ σαθροῦ στήμονος ἐξαρτώμενον Βυζαντινὸν βασίλειον, καὶ αἱ ὀθωμανικαὶ δυνάμεις, ἐπιδιώκουσαι κατ' ἴχνος τὰ ἐλεεινὰ τοῦ πεπτωκότος ἐκείνου κράτους λείψανα, διέσπειρον πανταχοῦ τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον εἰς τὰς τερπνὰς καὶ εὐφορωτάτας πεδιάδας τῆς Θρᾴκης, Μακεδονίας, Θετταλίας καὶ μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς Φωκίδος, Βοιωτίας καὶ Ἀττικῆς. Αἱ ὑψηλαὶ καὶ συνηρεφεῖς κορυφαὶ τοῦ Ὀλύμπου, τῆς Ὄσσης, τοῦ Πηλίου, τοῦ Πίνδου, τῆς Ὄθρυος, τῆς Οἴτης, τοῦ τραχέος καὶ ἀγρίου Θυάμου καὶ τῶν ἐφεξῆς δυσβάτων καὶ ἀποκρήμνων ὀρέων, ἦτον τὸ μόνον ἄσυλον εἰς τὸ ὁποῖον διεσώθησαν ὅσοι ἠθέλησαν νὰ διαφυλάξουν ἀμώμητον τὴν θρησκείαν καὶ ἀνεπηρέαστον τὴν ἐλευθερίαν των· ἐκεῖ εἰσχωρήσαντες εἰς πυκνοὺς καὶ ἀδιεξιτήτους δρυμῶνας, ἢ εἰς βαθυτάτας καὶ ἀνηλίους ῥαραγγας, ἐξέρπυζον ἐκεῖθεν ὡς δράκοντες ἐκ τῶν φωλεῶν καὶ ἐπρομήθευον τροφὰς διὰ τὰς ἀσθενεῖς τῶν φυζύγους καὶ τὰ νεογνὰ ἐρημοτραφῆ παιδία των.

Ἀντέσχεν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἡ γενναιότης καὶ καρτερία τῶν ἀγωνιζομένων Ἑλλήνων πρὸς τὸ πλῆθος τῶν διωκόντων Τούρκων περὶ τὰς κορυφὰς τῶν εἰρημένων ὀρέων καὶ ποτὲ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ νέμωνται ἀρόβως τὴν ἄφθονον παγκαρπίαν τῶν περὶξ ἡμέρων πεδιάδων οἱ ἄγριοι τούτων κατακτηταί· ἐπροσπάθησαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως νὰ μεταστρέψωσι τοὺς κατοίκους τῶν ὀρεινῶν τούτων ἐπαρχιῶν ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰς τοῦ μωαμεθανισμοῦ τὴν δυσσέβειαν, ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος οὗτος ἔφανη, ὡς καὶ οἱ ἄλλοι, ἐπίσης ἀτελεσφόρητος· μετεφύτευσαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας Τουρκικὰς οἰκογενείας εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Θεσσαλίας καὶ τὴν λοιπὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, ἀλλὰ δὲν ἐτελεσφόρησαν νὰ αὐξήσωσιν· ἔμειναν πάντοτε μεμονωμένοι καὶ ἀπολλαπλασιάσοι, ὡς μετὰ ταῦτα πλατύτερον ἀναφέρομεν. Τέλος πάντων ἀπελπισθέντες οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξορίσωσιν ἀπὸ τοὺς φωλεοὺς των τοιούτους ἐπικινδύνους γείτονας ἠναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν εἰς αὐτοὺς μὲ συνθήκας πάμπολλα καὶ ἐπωφελέστατα προνόμια.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λοιπὸν ἀντήλλαξαν οἱ φιλεύθεροι οὗτοι ὀρεσίφοροι τὴν πατρίδα τοῦ κατ' αὐτῶν διηνεκοῦς πολέμου μὲ ἀλαφρότατα βάρη, τὰ ὁποῖα εἶχον πάντοτε προσέχειν νὰ μὴ ἀφίνων νὰ αὐξάνωσι, φυλάττοντες σταθερῶς τὰς βάσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐθεμελιοῦτο ἡ θρησκεία καὶ ἐλευθερία των.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ὁπλοφορεῖν ἀνενδοιάστως, καὶ ἡ διοίκησις ὅλων τῶν πολιτικῶν ὑποθέσεων ἦτον εἰς δύο βάσεις, τὰς ὁποίας παρεχώρησεν ἡ Ὀθωμανικὴ αὐλὴ εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῶν τῶν βουνῶν καὶ μικρὰ ποσότης χρημάτων μέρος λόγῳ χαρατσίου, τὸ δὲ λόγῳ ἀποδεκατώσεως ἦτον τὸ δόσιμον, τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθησαν οὗτοι νὰ πληρώνωσιν εἰς τὸ ὀθωμανικὸν κράτος διὰ νὰ μένωσιν ἀνεπηρέαστοι εἰς τὰς ὀρεινὰς κατοικίας των. Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ ὁ προεστὼς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κοτζάμπασης, ἐκλεγόμενος παρὰ τοῦ λαοῦ ἑκάστης ἐπαρχίας, ἔκρινε τὰς πολιτικὰς διαφοράς, ἔσυναζε τὴν εἰρημένην ποσότητα τῶν χρημάτων, καὶ ἐκυβέρνα κάθε πολιτικὴν ὑπόθεσιν, ὁ Ἀρματωλός, ἐκλεγόμενος ἐπίσης παρὰ τοῦ λαοῦ, ἔκρινε μικρὰς διαφορὰς ἐγκληματικάς, ἐπροφύλαττε τοὺς κατοίκους ἀπὸ ἐπιδρομὰς λῃστῶν καὶ ἐξεπλήρωνε τὰ χρέη τοῦ ἀστυνόμου, ἐκτελῶν τὰς ἐπιταγὰς τῆς τοπικῆς Κυβερνήσεως· οὐδεμία ἐπιρροὴ τῶν ὀθωμανικῶν ἀρχῶν, οὔτε εἰς τὴν διαδικασίαν τῶν κριναμένων, οὔτε εἰς τὴν συλλογὴν τῶν φόρων, οὔτε εἰς ἄλλην τινὰ ὑπόθεσιν, ἐκτὸς ἐὰν διὰ πολιτικοὺς ἰσχυροὺς λόγους παρεχώρει ὁ προεστὼς εἰς σπανίας περιστάσεις διὰ τὸ συμφέρον τῆς ἐπαρχίας νὰ ἐκφρήσωσιν.

Αὗται αἱ δύο βάσεις τῆς πολιτικῆς καὶ πολεμικῆς ἀρχῆς ἦτον ἀρκετὰ ἱκαναὶ νὰ ὑποθάλπωσι σπινθῆρας πνεύματος ἐλευθερίας καὶ νὰ κάμνωσιν εὐαίσθητον τὸν τράχηλον τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν βαρύτητα τοῦ τυραννικοῦ ζυγοῦ· διὰ τοῦτο ὁσάκις οἱ κατὰ καιροὺς δυνάσται κατεπάτουν τὰς συνθήκας καὶ ἐβίαζον τὰ δικαιώματα τῶν κατοίκων, ἥρπαζον βίᾳ ὁμοῦ τὰ ὅπλα, καὶ ὑπερασπίζοντο γενναίως τὴν ἐλευθερίαν των. Ἀπόδειξις τῶν λεγομένων εἶναι ἡ κατὰ τὰ 1601 γενομένη ἐπανάστασις εἰς Θεσσαλίαν ὅτε, ἔχοντες ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Μητροπολίτην Λαρίσσης Διονύσιαν, ἐπροχώρησαν μέχρι καὶ τῶν Ἰωαννίνων· ἡ κατὰ τὰ 1692 ὅταν ἀκολουθοῦντες τὸν Λιβέριον Ἱερακάριν ἄρχισαν ἀπὸ τὴν Ἄρταν, διήλθον τὴν Ἀκαρνανίαν καὶ Αἰτωλίαν καὶ ἔφθασαν μέχρι τῆς Φαρσάλου· ἡ συμμετοχὴ τῆς Αἰτωλίας καὶ κυρίως τοῦ Μεσολογγίου καὶ Ἀνατολικοῦ εἰς τὴν περίφημον ἐπανάστασιν τοῦ 1770 τῆς Πελοποννήσου, καὶ ἡ κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους λεπτομερῶς παρὰ τοῦ φιλέλληνος Πούκεβιλ ἐκτεθεῖσα κίνησις τοῦ Βλαχάβα. Ὅλα ταῦτα τὰ ἐπιχειρήματα, ἂν καὶ ἀτελεσφόρητα διὰ τὸ ὑπέρογκον πλῆθος τῶν Τούρκων, ἦτον ὅμως προφανέστατα δείγματα τοῦ ἐπιπολάζοντος φιλελευθέρου πνεύματος, τὸ ὁποῖον διοράται σαφέστατα εἰς τὰ ἐσχάτως ἐκδοθέντα παρὰ τοῦ Κ. Φωρέλου τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων ἠρωϊκὰ τραγούδια, τὰ ὁποῖα διεσώζοντο πάντοτε ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως.

Τοιαύτη ἦτον ἡ κατάστασις τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, καὶ μάρτυρες τῶν εἰρημένων τούτων οἱ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ὑπάρξαντες Ἀρματωλοί, τοὺς ὁποίους ἀνεγνώριζε πάντοτε ἡ Ὀθωμανικὴ Πόρτα καὶ ἡ ἀπεριόριστος δύναμις τῶν πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἡ ὁποία διέμεινεν ἀκεραία μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως. Βεβαιοῦται δὲ καὶ ἡ ὀλιγότης τῆς διδομένης χρηματικῆς ποσότητος ἀπὸ τὸ ἴδιον χαρτοφυλάκιον (Δευτερχανὲ) τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπὸ τὰ εἰσέτι ἐξ πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος σωζόμενα παλαιὰ καταστίχα.

Ἀλλ' ὁ ἄφρων τύραννος τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος Ἀλῆ πασᾶς, ἅμα κατήσας εἰς τὴν Σατραπείαν τῶν Τρικκαίων γενόμενος ἔφορος τῶν στενωπῶν (Δαρβεταν Νάζιρης), ἄρχισε νὰ καταπατῇ πότε ἀναφανδὸν καὶ πότε ὑποκεκρυμμένως τὰ εἰρημένα δικαιώματά του, προσπαθῶν διὰ τῆς δολιότητος καὶ βίας νὰ ἁρπάσῃ ὁλοτελῶς ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν κατοίκων τὴν πολιτικὴν καὶ στρατιωτικήν των δύναμιν. Ἐνόησαν τοὺς ὀλεθρίους του σκοποὺς οἱ ἐμφρονέστεροι τῶν προκρίτων πολιτικοὶ καὶ πολεμικοὶ καὶ ἀπεφάσισαν νὰ τὰ ὑπερασπισθῶσι μὲ γενναιότητα. Διὰ τοῦτο ἐν ᾧ ἐρόνευσε πλῆθος ἐξ αὐτῶν ἔγδαρε πολλοὺς ζῶντας καὶ ἔκαυσεν, ἄλλους ἔβαλεν εἰς τὸ στόμα τοῦ κανονίου, ἐσύντριψε χεῖρας καὶ γόνατα, ἔπνιξεν εἰς τὴν λίμνην, ἐκρέμασεν, ἐπαλούκωσεν, ἔβαλε καὶ ἐσάπισαν εἰς τὴν φυλακήν, ἐξώρισεν αἰωνίως πολλοὺς ἀπὸ τὴν πατρίδα των, καὶ ἄλλους μετέφερε βιαίως ἐκ μιᾶς ἐπαρχίας εἰς ἄλλην, ἀτίμασε πολλῶν οἰκίας διὰ νὰ τοὺς ταπεινώσῃ καὶ ἄλλων ἥρπασε τὴν περιουσίαν διὰ νὰ τοὺς ἀδυνατήσῃ, ἐκ τῶν ὁποίων διεσκορπίσθησαν πλῆθος οἰκογενειῶν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀουςρίας καὶ ἐὰν δὲν ἐμποδίζετο αὐστηρῶς ἡ ἐξαγωγή, ἴσως δὲν ἤθελαν μείνῃ εἰς τὴν ἐπικράτειάν του εἰμὴ ὀλίγοι μαστρωποὶ προδόται καὶ κόλακες. Καὶ μολαταῦτα πάλιν ἡ πολιτικὴ ἐξουσία δὲν ἀπεσπάσθη ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν προκρίτων οὔτε ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῶν Ἀρματωλῶν ἐξέλιπε.

Τοιαύτη λοιπὸν διέμεινεν ἡ πολιτικὴ καὶ πολεμικὴ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος κατάστασις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὑπέκυψε μὲ συνθήκας εἰς τὸ Ὀθωμανικὸν Κράτος, μέχρι τῆς κατὰ τὰ 1821 ἐπαναστάσεως, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδιοικεῖτο ὁ λαὸς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἤτοι ἀπὸ προεστοὺς καὶ Ἀρματωλοὺς ἐκλεγομένους ἀπὸ τὸν λαὸν ἑκάστης ἐπαρχίας, τῶν ὁποίων πολλάκις ἡ ἐξουσία διεδίδετο ἀπὸ πατέρα εἰς υἱὸν κατὰ διαδοχήν, ὅταν ὁ υἱὸς ἐγίνετο κληρονόμος καὶ τῆς πατρικῆς ἀξιότητος. Ἐκ τούτου ἐμορφώθησαν πολλαὶ ἐπίσημοι οἰκογένειαι προεστῶν καὶ Ἀρματωλῶν, τὰς ὁποίας κατέτρεξε θανατοφόρος ἡ Ἀλῆ πασᾶς διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ στρατιωτικὰ ἐπιρροήν των, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ τὰς ἐξοντώσῃ ὁλοτελῶς. Ἐξεκαρφώθησαν ὅμως μέρη τινὰ οἷον ἡ Πρέβεζα, ἡ Πάργα, ἡ Βόνιτζα καὶ τὸ Βουθρωτόν, τῶν ὁποίων τὰ προνόμια διεφυλάχθησαν ἕως εἰς τοὺς κθ' ἡμᾶς χρόνους καὶ ἦτο πολὺ τῶν εἰς τὰ ἄλλα μέρη ἐπωφελέστερα. Ἡ Πρέβεζα μάλιστα, ὡς καὶ μετὰ τὴν καταστροφήν της, ἐφύλαξε τὰ παλαιὰ προνόμιά της καὶ τὸ πολιτικόν της σύστημα. Ἀλλ' ὁ τύραννος ὡφεληθεὶς ἀπὸ πολιτικάς τινας ἀγωμαλίας ἐγένετο κύριος τῆς πόλεως ταύτης ἐνώκισε τουρκικὰς οἰκογενείας, μετέβαλε τὰς ἐκκλησίας εἰς τζαμία, ἐδήμευσε τὴν περιουσίαν τῶν κατοίκων διὰ νὰ ἐνθρονίσῃ τὸν τουρκισμόν, καὶ τὴν κατεκράτει τοιουτοτρόπως ἕως εἰς τὴν πτῶσίν του.

Ἄρθρον Β'

Δύο ποταμοὶ ῥέοντες παραλλήλως εἰς ἓν ἐπίπεδον, εὐκολώτερον ἠμποροῦσαν νὰ συναφθοῦν, παρὰ νὰ ἐχεστιθῶσιν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα οἱ Τοῦρκοι καὶ Ἕλληνες· αὐτὸ τὸ αἴσθημα ἐπήγασε κυρίως ἀπὸ τὴν ἐξαιρέσιμον προσήλωσιν τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν θρησκείαν, τὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν φιλελεύθερον χαρακτῆρά των· ἐπροσπάθησαν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως οἱ Τοῦρκοι νὰ ἐκτείνωσι τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν· διὰ νὰ σχηματίσωσι κέντρον δυνατὸν ἀπὸ τοὺς ἰδίους κατοίκους· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸ ἐπιτύχουν καὶ ἐπτέκοντα πάντοτε εἰς τὰ μέρη ὡς εἰς στρατόπεδον. Τέλος μετεφύτευσαν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς Ἀσίας, ἀπὸ τὸ Ἰκόνιον, πλῆθος ὀθωμανικῶν οἰκογενειῶν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας διὰ νὰ ἐλλύσωσι τοὺς ἐκεῖσε κατοικοῦντας Ἕλληνας μὲ τὴν σχέσιν τῆς γειτνιάσεως. Οὗτοι ὅμως οἱ ἀπὸ τὸ Ἰκόνιον ὁνομασθέντες Κωνιάροι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσιν οὐδὲ μικροτάτην αὔξησιν ἢ ἐπιρροὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας μάλιστα, ἐν ᾧ ἐπεριμένετο νὰ μεταδώσωσι τὴν Τουρκικὴν γλῶσσαν εἰς τοὺς κατοίκους, ἔμαθον αὐτοὶ ὁπωσοῦν τὴν Ἑλληνικήν, καὶ ἐλαβον μᾶλλον αὐτοὶ ἔθιμα καὶ γνώσεις Ἑλλήνων, οἷον τὸ τῆς φιλοξενίας, παρὰ οἱ Ἕλληνες κανένα ἀπὸ τὰ ἴδιά των. Τόσον ἄσπονδον μῖσος εἶχον εἰς τοὺς Τούρκους καὶ τόσον σταθερὰ προσηλωμένοι ἦσαν οἱ Ἕλληνες οὗτοι εἰς τὴν πατροπαράδοτον θρησκείαν των καὶ τὰ λοιπὰ ἤθη καὶ ἔθιμά των, τὴν προφορικήν των γλῶσσαν, τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος καὶ τὴν φιλομάθειαν, ἤτοι ὅσα χαρακτηρίζουν ἔθνος εὐαίσθητον, φιλότιμον καὶ φιλελεύθερον. Ἐπίσης δὲν ἔλαβον κοινωνικὴν σχέσιν ἢ ὁμοιότητα μὲ τοὺς Ἀλβανούς, οἱ ὁποῖοι παριστάνουσι μορφὴν ὅλως διόλου διαφορετικὴν καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Αὐτὸ τὸ ἔθνος βυθισμένον πάντοτε εἰς τὴν πλέον παχυλὴν ἀμάθειαν, καὶ μὴ ἔχον κανένα ἀπὸ τὰ χαρακτηρίζοντα τοὺς Ἕλληνας προτερήματα, καὶ μὴ ἔχον κοινωνίαν ἐξ ἀρχῆς μὲ αὐτοὺς οὔτε κατὰ τὴν γλῶσσαν, οὔτε κατὰ τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα, ἤλλαξε κατὰ πρῶτον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, δὲν ἔλαβε ποτὲ κοινὴν διαμόρφωσιν ἠθῶν, διὰ τοῦτο ἤλλαξε θρησκείαν, ἔχασε τὴν γλῶσσαν καὶ κατήντησε νὰ μὴ εὑρίσκῃ τις οὐδὲ παραμικρὸν ἴχνος πολιτισμοῦ παρὰ εἰς μόνους ἐκείνους ὅσοι διατρίψαντες ἱκανοὺς χρόνους εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰς ὑπηρεσίαν διαφόρων ἀρχῶν ὑπὸ τὸν Ἀλῆ πασᾶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του καὶ ὑπὸ τοὺς προεστοὺς τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος εἰς τὰς προγενεστέρας ἐποχὰς ἔμαθον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ γράμματα τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὰ ὁποῖα μέχρι τῆς σήμερον ἐκτελοῦν ὅλας τὰς ὑποθέσεις των, ὥστε καὶ οἱ Ἀλβανοὶ ἀντὶ νὰ μεταδώσωσι τὰ ἤθη των εἰς τοὺς Ἕλληνας ἔλαβον αὐτοὶ καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ γράμματα τὰ ἑλληνικά.

Ὄχι μόνον μὲ τοὺς ἐπιτήδες μεταφυτευθέντας Τούρκους καὶ μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς δὲν ἔλαβον οἱ Ἕλληνες κεμμίαν συμμόρφωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς φορὰς τῶν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἐπιβολῶν βαρβάρων ἐθνῶν δὲν ἔλαβον τὴν παραμικρὰν ἀλλοίωσιν, φυλάξαντες ἀπαραλλάκτως ὅλα τὰ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἤθη καὶ ἔθιμα.

Ἂς περιέλθῃ τις ὅλα τὰ μέρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἂς ἐξετάσῃ τοὺς γάμους, τὰς ἑορτάς, τὰ παιγνίδια[1], τοὺς ἐνταφιασμούς, ὅλας ἐν γένει τὰς τελετάς των, καὶ ἔπειτα ἂς ἀναγνώσῃ τὴν περιήγησιν τοῦ νέου Ἀναχαρσίδος, καὶ θέλει ἰδῇ διατηρούμενα ὅλα ταῦτα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἀπαραλλάκτως. Ἐὰν ἐξετάσῃ τὴν ὁμιλουμένην αὐτόθι ἑλληνικὴν γλῶσσαν, θέλει τὴν εὕρῃ ὄχι μόνον καθαρωτέραν ἀπὸ τὴν τῶν λοιπῶν μερῶν τῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ περιέχουσαν νέας φράσεις καὶ σχηματισμοὺς λέξεων συντεθειμένα μὲ εὐφυΐαν πολλάκις ἀνωτέραν τῆς φαινομένης εἰς τὴν παλαιάν. Εἶπεν ὁ Κ. Φωρὲλ εἰς τὰ προλεγόμενα τῆς ἐκδόσεως τῶν ἑλληνικῶν τραγουδίων πολλὰ περὶ τοῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος, τὸν ὁποῖον ἔχουσιν οἱ Ἕλληνες, αἴσθημα, τὸ ὁποῖον βλέπει τις ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Ὀδυσσέως προκρίνοντος καὶ τὸν καπνὸν τῆς κρανοῦς Ἰθάκης, ἀπὸ τὴν πλήρη ἀγαθῶν νῆσον τῆς Καλυψοῦς. Ἀλλὰ ὁ ἔρως οὗτος φαίνεται πολὺ ζωηρότερον εἰς τοὺς

[1] Ἐκτὸς τοῦ πεντάλου, τὸ συνηθέστατον παιγνίδι, εἰς τὸ ὁποῖον ἀγωνίζονται οἱ Ἕλληνες, καὶ τοῦ χοροῦ, ὁ ὁποῖος γίνεται κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Ἡλιοδώρου ἀπαραλλάκτως, σώζεται εἰς τὴν πατρίδα μου ἡ Καρπάια, παλαιότατος χορὸς τῶν Αἰτιάνων, τὸν ὁποῖον ἀναφέρουσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι καὶ ὁ Ξενοφῶν πράλιστα, σώζεται δὲ μὲ πολλὰ ὀλίγην διαφορὰν καὶ χωρὶς μέλος μουσικῆς ὡς ἦτον τὸ πάλαι.

[2] Ἡ μακρὰ διατριβή μου εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος μὲ ἔκαμε νὰ παρατηρήσω ἀκριβῶς τὴν ὁμιλουμένην αὐτόθι γλῶσσαν, καὶ ἤρα πλῆθος λέξεων καὶ φράσεων νέων μὲ μεγάλην εὐφυΐαν μορφωμένων καὶ παροιμίας ἀγχινουστάτας· ἔχω ἱκανὴν ὅλην συνηθροισμένην διὰ νὰ καταστρώσω λεξικὸν ὅταν ἡσυχάσωμεν.

ΔΟΞΑ ΚΑΙ ΕΡΩΣ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 207)

Λέγων τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐζώσθη τὸ ξίφος του, ἥρπασε τὸν πτλόν του καὶ ἐστράφη πρὸς τὴν θύραν.

— Γεώργιε! ἀνέκραξεν ἡ Μαρία μετὰ τοῦ γλυκυτέρου ἐρωτικοῦ τόνου ἐγειρομένη καὶ ἁρπαζουσα τὴν χεῖρά του. Ἡ ὑπερηφάνειά της, ἡ ὀργή της, πᾶν νέφος δυσαρεσκείας ἐξηφανίσθη, καὶ αὐτὰ τὰ δάκρυά της ἔπαυσαν ῥέοντα, μόνος δὲ ὁ ἔρως καθικετεύων ἔλαμπεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἄκουσόν με, σὲ παρακαλῶ, Γεώργιε! δὲν ἐνόουν νὰ σὲ προσβάλω. Μεῖνε πλησίον μου! τὰ λησμονῶ ὅλα· μετανοῶ διὰ τὴν δυσαρέσκειάν μου!

Ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ νεανίου δὲν ἦτο εὔκολον νὰ καταπαύσῃ. Ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν του διὰ νὰ μὴ καμφθῇ ὑπὸ τῶν βλεμμάτων καὶ τοῦ συμπαθητικοῦ μειδιάματος τῆς Μαρίας, διότι εἶχεν ἀποφασίσει ὁριστικῶς νὰ καταλίπῃ τὸν πύργον.

— Ὄχι! ἀνέκραξε, δὲν πρέπει νὰ ὦθῆτε τὸν κάλαμον πλέον. Ἀλλὰ δύνασαι νὰ εἴπῃς εἰς τὸν πατέρα σου, πῶς ἀπεδίωξας τὸν ξένον του ἐκ τῆς οἰκίας του.

— Ἡ φωνή του ἔσειε τὰς ὑέλους τῶν παραθύρων, τὸ δὲ βλέμμα του εἶχεν ἀγρίον ἔκφρασιν· ἀπέσπασε τὴν χεῖρά του ἀπὸ τὴν τῆς ἐρωμένης του καὶ ὥρμησε πρὸς τὴν θύραν. Ἤνοιξεν αὐτὴν βιαίως καὶ ἔμελλε διὰ παντὸς ν' ἀναχωρήσῃ, ὅτε ἐσταμάτησεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ ἀπρόοπτος ἐμφάνισις, ἣν θέλομεν περιγράψει ἐν τῷ ἀκολούθῳ κεφαλαίῳ.

Θ'

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γεώργιος ἤνοιξε τὴν θύραν ἐνεφανίσθη ἐνώπιόν του κεκυφυῖα ἡ ἰσχνὴ καὶ ὀστεώδης Ῥόζα. Ἡ γραῖα Ῥόζα ἦτο ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων θεραπαινῶν, αἵτινες εἰσέρχόμεναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν οἰκογενείας τινὸς ἀπὸ τῆς νεανικῆς των ἡλικίας, ἐνοφθαλμίζονται, βλαστάνουσι καὶ καθίστανται τρόπον τινὰ ἀναπόσπαστοι κλάδοι τοῦ οἰκογενειακοῦ δένδρου. Εἶχεν ἐγκαίρως ἐννοήσει πόσον ἡ διαμονή της παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ Λιχτενσταῖν ἦτο ἀναγκαία, μετὰ τὸν θάνατον πρὸ πάντων τῆς δεσποίνης Λιχτενσταῖν· αὕτη δὲ ἀνέθρεψε τὴν Μαρίαν μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἐπιμελείας. Προαχθεῖσα διαδοχικῶς ἀπὸ τῆς θέσεως θαλαμηπόλου εἰς τροφὸν καὶ ἔπειτα εἰς τὴν θέσιν οἰκονόμου τῆς οἰκίας καὶ παιδαγωγοῦ τῆς Μαρίας, εἶχεν, ὡς φρόνιμος στρατηγός, ἀσφαλίσει τὰ νῶτά της, ἀποφυγοῦσα μετὰ προσοχῆς, ὅταν προεβιβάσθη, νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἄλλας, τὰς κατωτέρας θέσεις, ἃς πρότερον κατεῖχεν αὐτή. Τοὐναντίον, ὅλην τὴν οἰκιακὴν ὑπηρεσίαν διηύθυνεν ἡ ἰδία πολὺ εὐσυνειδήτως, ὡς ἰσχυρίζετο. Διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος αὐτῆς καὶ τῆς μακρᾶς ὑπηρεσίας της κατώρθωσε νὰ κρατῇ τὰς ἡνίας τῆς οἰκιακῆς διοικήσεως, ἐπιβαλλομένη διὰ τοῦ μαστιγίου

κατοίκους τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν ὀρεινῶν μερῶν, ὅταν διὰ τὴν ἀκαρπίαν τοῦ τόπου μετεποτίζοντο συνεχέστερον οἱ κάτοικοι εἰς Βλαχοπογδανίαν, Κωνσταντινούπολιν καὶ Μικρὰν Ἀσίαν διὰ νὰ ἐξοικονομήσωσι τὰς ἀναγκας των.

(ἕπεται συνέχεια)

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΧΙΟΥ

ΠΛΑΤΩΝ

(Σελὶς τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἱστορίας)

Εὐχαρίστως ἀνέγνων, ὡς πιστεύω καὶ πᾶς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἱστορίας ἰδίᾳ δὲ τῆς τῶν τελευταίων τῶν καὶ σκοτεινοτέρων χρόνων ἐρευνητής, τὰ πρὸς τὴν «*Ἑβδομάδα*» (φυλ. 112) ἐκ Σύρου ἐπιστελλόμενα ὑπὸ τοῦ κ. Α. Κ. Χ. περὶ τοῦ ἱερομάρτυρος τῆς τοῦ ἔθνους ἡμῶν παλιγγενεσίας μητροπολίτου Χίου Πλάτωνος, τοῦ μετὰ ἐνιαυσίαν κάθειρξιν ἐν φυλακαῖς ἀπαγχονισθέντος τῇ 23 Ἀπριλίου 1822 κατὰ τὰς ἡμέρας δηλαδὴ τῆς πανωλεθρίας ἐκείνης τῆς νήσου, ἥτις ἐνέπλησε θλίψεως καὶ ἀγανακτήσεως σύμπαντα τὸν ἑλληνισμόν, ἣν ἐξεδίκησεν ὁ ἥρως τῶν Ψαρῶν Κωνσταντῖνος Κανάρης μετ' οὐ πολὺ τῇ 6 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐν αὐτῷ τῷ λιμένι τῆς παθούσης νήσου διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος μετὰ ὑπερδισχιλίων ἀνδρῶν καὶ τῆς τελευτῆς τοῦ Καρᾶ Ἀλῆ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ, ὅπου τοσαῦτα ἀθῷα ἐσφάγησαν θύματα. Περὶ τοῦ μάρτυρος τούτου πᾶσαι αἱ ἱστορίαι αἱ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν πραγματευθεῖσαι διέλαθον ὀλίγον ἢ πολύ[1] ἀλλὰ τὰ ἐν τῇ *Ἑβδομάδι* ἐκ χειρογράφων τοῦ μακαρίτου Μάμουκα δημοσιευθέντα πολὺ ἐπέχαν φῶς. Τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Α. Κ. Χ. γραφέντα καὶ ἐκ παραδόσεως, ὡς λέγει, ἀπομνημονευθέντα προσέρχομαι νῦν τό γ' ἐπ' ἐμοὶ νὰ διαλευκάνω τηρηζόμενος ἐπὶ πηγῶν, ἃς ὑποδεικνύω, δι' ὧν διασαφοῦνται τελέως τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον κλεινὸν ἱεράρχην.

Ὁ μητροπολίτης Πλάτων ἦν Χῖος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 1775 καὶ ὠνομάζετο κατὰ κόσμον Παντολέων, κατήγετο δὲ ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν Φραγγιᾶ ἢ Φραγκιᾶ, ὅθεν καὶ Φραγκιάδης. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη ἐν τῇ σχολῇ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος παρὰ τῷ Ἰαρίῳ Ἀθανασίῳ, εἶτα δὲ ἐπαιδεύθη ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ ἐν Φαναρίῳ. Ὅτε ἡ μεγαλώνυμος αὕτη σχολὴ κατὰ τὸ 1804 μετηνέχθη ἐκ Φαναρίου εἰς Κουρούτσεσμε (Ξηρὰν-Κρήνην) προάστειον ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ὄχθης τοῦ Βοσπόρου[1] ταύτης δὲ προϊστάτο ὁ σοφὸς *Δωρόθεος ὁ Πρώϊος*, ὁ πρὸ ἐτῶν καὶ ἐν τῷ γυμνασίῳ τῆς Χίου τὰ φυσικομαθηματικὰ διδάξας ἴσως ἀπὸ τοῦ 1793—1796, ὡς λέγει ὁ φίλος κ. Γεδεών,[2] ἀναμφιβόλως δὲ γνωρίσας καὶ ἐκτιμήσας τὸν Παντολέοντα, ὁ Πλάτων διωρίσθη βιβλιοφύλαξ τῆς Σχολῆς. Ἐντρυφῶν ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ζωογόνον τοῦ Βοσπόρου αὔραν ἐν μελέταις διωρίσθη μετὰ τριετίαν ἀκριβῶς, τῷ 1807 κατὰ Σεπτέμβριον διδάσκαλος ἐν τῇ Σχολῇ τῶν μαθηματικῶν καὶ ἀκολούθως σχολάρχης μέχρι τοῦ 1809, μέχρι δηλαδὴ τῆς προσκλήσεως τοῦ Θεσταλοῦ Στεφάνου Δούγκα[1], καθὰ γράφει ὁ ἐλλόγιμος κ. Γεδεὼν ὁ τὴν Ἱστορίαν τῆς Μεγάλης Σχολῆς ἀπὸ τῆς ἁλώσεως μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστάσεως γράψας. Μετὰ ταῦτα ὁ Πλάτων ἀπεχώρησε μὲν τῆς Σχολῆς ἀλλ' ἔμεινεν ἐν Κωνσταντινουπόλει κηρύττων ἐν ἐκκλησίαις, διδάσκων ἐν οἴκοις ὁμογενῶν, ἀπολαμβάνων τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ὑπόληψιν πάντων τῶν τοῦ Γένους ἐπισήμων καὶ δὴ τῶν Χίων καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ μεθ' οὗ καὶ εἰς ἀλληλογραφίαν, ἀρτίως δημοσιευθεῖσαν, εὑρίσκετο. Ὅτι δὲ καὶ ὡς διδάσκαλος ἐτιμᾶτο λίαν γίνεται δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι ὅτε κατὰ τὸ 1816 ἀπεφασίσθη κατ' εἰσήγησιν τῶν ἐπὶ πλούτῳ καὶ παιδείᾳ κομώντων Φαναριωτῶν ἡ εἰς κοινὴν γλῶσσαν μετάφρασις τῶν Παραλλήλων Βίων τοῦ Πλουτάρχου προσεκλήθη ἵνα μετάσχῃ τοῦ ἔργου σὺν τῷ Οἰκονόμῳ τῷ ἐξ Οἰκονόμων καὶ τῷ ἐξ Ἰου Σπυρίδωνος Βελέττα καὶ Γεωργίῳ τῷ Αἰνιᾶνι καὶ ὁ περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα κλεινὸς ἱεράρχης. Ἐπίσης ὅτι μέχρι τοῦ 1817 διέμεινεν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Πλάτων ἀποδεικνύεται, ἐκ τοῦ ὅτι ἦτο τοῦ «Λογίου Ἑρμοῦ» ἀνταποκριτὴς (Λόγ. Ἑρμῆς 1816 σ. 393) καὶ ἐκ σημειώσεως ἣν ἀπήντησα ἐν τῷ «Λογίῳ Ἑρμῇ» τοῦ 1817 (σελ. 15) ἔνθα δημοσιεύεται ἀγγελία τοῦ ἀοιδίμου διδασκάλου Κούμα περὶ ἐκδόσεως «*Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας* φέρουσα χρονολογίαν 30 νοεμβρίου 1816 ἐκ Σμύρνης, δι' ἣν δὲ ἐδέχετο ὁ συνδρομὰς ἐν Κωνσταντινουπόλει «ὁ *λόγιμώτατος διδάσκαλος κύριος Πλάτων Φραγκιάδης*», σὺν τῷ Ἀλεξάνδρῳ Τζίφῳ.

Διέτριβεν ἄρα ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ κράτους ὁ Πλάτων μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1817, ὅτε τῇ 25 Ἰανουαρίου ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ὁ ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ὅλα ἔτη ἐναρέτως ποιμάνας τὴν Χῖον μητροπολίτης Διονύσιος, οὗ τὴν στέρησιν ἐθρήνησαν οἱ πολῖται τῆς Χίου, ὡς πληροφορούμεθα ἐκ γράμματος ἐκδεδομένου ἐν τῷ «Λογίῳ Ἑρμῇ» τοῦ 1817 (σελ. 180—182) τῆς 3 Φεβρουαρίου ἐκ Χίου φέροντος δὲ ὑπογραφὴν τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα Α. Μ., ὅπερ δὲ τελευτῷ διὰ τῆς εὐχῆς «Εἴθε νὰ ἀπολαύσωμεν ἄλλον κατὰ τὰς ἀρετὰς Διονύσιον». Τότε προχειρίζεται ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ Διονυσίου μητροπολίτης Χίου ὁ Πλάτων Φραγκιάδης, συνοδικῇ ἀπαράσει καὶ ἐπινεύσει τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Κυρίλλου. Ἐπὶ τῷ διορισμῷ τούτῳ παρηγορήθησαν οἱ Χῖοι διότι «ἡ μουσατρόφος αὐτῶν πατρὶς ἀπολαμβάνει πάλιν ἀρχιερέα κατὰ τὰς ἀρετὰς οὐχὶ κατώτερον τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου, ἀπολαμβάνει τὸν Πλάτωνα Φραγκιάδην, τὸν ὁποῖον ἐγέννησε καὶ ἀνέθρεψεν αὕτη ἡ ἰδία καὶ καὶ ἔστεψε καὶ Πατριάρχην ἡ Κωνσταντινούπολις μάρτυς οὖσα τῆς παιδείας, τῶν φρονημάτων καὶ τῶν πολλῶν ἀρετῶν του χρωστῶν νέου, ἐγγυᾶται πρὸς τοὺς Χίους τῶν λόγων ἡμῶν τὴν ἀλήθειαν»[1]. Τοιαῦτα ἐγράφοντο κατὰ τὸ 1817 ἐπὶ τῷ διορισμῷ τοῦ Πλάτωνος ἐκ Χίου· ἐξεφράσθησαν δὲ εὐχαριστίαι ὑπὸ τῶν Χίων ἐπὶ τῷ διορισμῷ ὡς μητροπολίτου τοῦ Φραγκιαδίου, ὃν ἐμοδωθέντα ὑπεδέξαντο ἐν Χίῳ πάντες μετ' εὐφημιῶν καὶ κρότων, καθ' ἃ γράφει ἐκ Χίου ὁ Σταμάτης Ῥοδοκανάκης τῇ 29 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους πρὸς τὸν ἐν Τεργέστῃ διατρίβοντα Ἰάκωβον Ῥώταν, τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ὁποίου δημοσιεύεται ἀπόσπασμα ἐν τῷ «Λογίῳ Ἑρμῇ» τοῦ 1817 σ. 461[1].

Τέλος ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ὁμηρας μετ' ἄλλων προκρίτων, ὧν τὸν κατάλογον ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἑβδομὰς» ἀπηγχονίσθη ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν, μετεκομίσθη δὲ ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὰς *Οἰκούσας*, νησίδιον παρὰ τὴν Χῖον, ὡς ἀναφέρει ὁ κ. Α. Κ. Χ. καὶ ὁ Σοφοκλῆς Οἰκονόμος. Ἐν τῷ νησιδίῳ τούτῳ διέτριβεν, ὡς γράφει ὁ Σοφοκλῆς Οἰκονόμος[2] ὁ τῆς μητροπόλεως ποιμὴν· καὶ οὐχὶ πρωτόπαπας, ὡς λέγει ὁ Α. Κ. Χ. Γεώργιος Λαιμός, ὅστις ἀναγνωρίσας τὸν νεκρὸν καὶ τάφον ὀρύξας παρά τινι ἀγρῷ ἐκήδευσεν αὐτόν, λίθον ἐπὶ τοῦ τάφου ὡς σημεῖον προστησάμενος. Μετὰ πάροδον ἱκανῶν ἐτῶν οὗτος ἀνήγγειλε τὸ γεγονὸς πρὸς τὸν Χῖον Δανιὴλ (Κοντοῦδην) αὐτὸν τοῦτέστιν ἐκεῖνον, ὃν ὁ μακαρίτης εἶχεν ἄλλοτε χειροτονήσῃ διάκονον. Ἅμα μαθὼν ὁ Δανιὴλ τὸ πρᾶγμα ἔσπευσε νὰ διατάξῃ τὸν ἐν Οἰνούσαις πρωτόπαπαν Μιχαὴλ Πατέραν κατ' ἔτος νὰ τελῇ ἐπὶ τοῦ μνημείου μνημόσυνον. Ὅτε δὲ ὁ Δανιὴλ ἀνέλαβε τὴν ποιμαντορίαν τῆς Σύρου ἔχων παρ' ἑαυτῷ τὸν υἱὸν τοῦ Λαιμοῦ διάκονον Δημήτριον, νῦν δὲ, ὡς γράφει ὁ κ. Α. Κ. Χ., ἐφημέριον τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν Σύρῳ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς Οἰνούσας τῷ 1858 πρὸς μετακομιδὴν τῶν ὀστῶν τοῦ Πλάτωνος. Ὁ ἱεροδιάκονος ἐπιδεξίως ἐξεπλήρωσε τὴν ἱερὰν ἐντολὴν τοῦ ποιμενάρχου Δανιὴλ κομίσας τὰ ὀστᾶ εἰς Σύρον. Τὰ ὀστᾶ τοῦ κλεινοῦ τῆς Χίου ἱεράρχου καὶ ἱερομάρτυρος κεῖνται νῦν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τῆς Σύρου μέχρις ὅτου πραγματωθῇ ἡ ἰδέα τοῦ μακαρίτου Δανιὴλ (+ 1862) ν' ἀνεγερθῇ ἡ ἤδη ὑπὸ τοῦ δήμου ἐψηφισμένη οἰκοδομὴ τοῦ μαυσωλείου τῶν ἱεραρχῶν τῆς νήσου.

Προσσημειωτέον τοῖς ἤδη ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένοις ὅτι καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ υἱὸς Οἰκονόμου, ὁ τὰ *Σωζόμενα* τοῦ πατρὸς ἐκδοὺς τῷ 1871 σώζεται πρὸς τὸν μακάριον Πλάτωνα ἐπιστολὴ τοῦ μακαρίτου Οἰκονόμου συγχαριτήριος ἐκ Σμύρνης γεγραμμένη τῇ 10 μαΐου τοῦ 1817· ταύτης μεταγράφομεν τὴν ἀρχὴν ἔχουσαν ὧδε· «Ἐχειροτονήθης μητροπολίτης τῆς πόλεώς Σου, ἐπίσκοπος τῶν συμπολιτῶν σου, πνευματικὸς πατὴρ τῆς πατρίδος σου· ποίαν ἄλλην μεγαλειτέραν εὐδαιμονίαν εἰς Σὲ αὐτόν, ἢ εἰς τὴν πατρίδα Σου ἠδύναντο νὰ εὐχηθῶσιν οἱ φίλοι καὶ σοῦ καὶ τῆς πατρίδος σου; Ἔλεγεν ὁ ὁμώνυμός Σου Πλάτων ὅτι τότε εὐτυχοῦσιν αἱ πόλεις, ὅταν βασιλεύωσιν οἱ φιλόσοφοι ἢ φιλοσοφήσωσιν οἱ βασιλεῖς· ἐνομοθέτησαν οἱ Θηβαῖοι νὰ βασιλεύῃ εἰς τὰς Θήβας Θηβαῖος, διὰ νὰ γνωρίζῃ ἐκ πείρας τῶν συμπολιτῶν τὰ ἤθη· Χῖε, τῆς Χίου μητροπολῖτα, εἰς τὴν ἱερὰν σου κορυφὴν βλέπω πεπληρωμένην καὶ τῶν Θηβαίων τὴν νομοθεσίαν καὶ τοῦ Πλάτωνος τὴν φιλάνθρωπον εὐχήν» κτλ.

Ἐν τέλει τοῦ λόγου γενόμενος ὀφείλω νὰ σημειώσωμαι ὡς κατακλῆδα ὅτι ὁ ἱερὸς μανδύας τοῦ ἱεράρχου βαρύτιμος ὢν τηρεῖται, ὡς εἰπέ μοι ὁ σεβαστὸς καὶ πολύτιμος ἀνήρ, ὁ ἐπιμελητὴς τῶν χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς βιβλιοθήκης κ. Ι. Σακελλίων, ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Πάτμου ἀγορασθεὶς παρ' Ὀθωμανῶν ὑπὸ πλοιάρχου Ἕλληνος, τοῦ Πατμίου Δώριζα ἀντὶ τριακοσίων γροσίων.

Ταῦτα εἶχον νὰ γράψω, ἀκροῦντα νο-

[1] Ἑβδομάδος φύλ. 109, Ἱστορία Ἑλλ. Ἐπαναστ. Τρικούπη Τόμ. Β'. σελ. 199 κ. ἑξ. Πρβλ. Γερμανοῦ Ὑπομνήματα περὶ τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Ἑλλάδος (1820—1823) ἐκδοθεῖσα τῷ 1837 ὑπὸ Κ. Καστόρχη, σελ. 109—111 κ. ἀλλ..

[1] Περὶ Κουρούτσεσμε ὁλόκληρον ἐδημοσίευσα πέρυσι φυλλάδιον ἐν Κων/πόλει. Ἐν τούτῳ ἀναφέρω τὰ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Σχολῆς ἐκ Φαναρίου λεπτομερῶς, (σελ. 41—49). Ἐνταῦθα πρὸς διαφώτισιν τῶν ἀναγνωστῶν παρατίθημι ὅτι Δωρόθεος ὁ Πρώϊος εἶναι ὁ μετὰ ταῦτα τῷ 1805 Φιλαδελφείας ἐκλεγεὶς (ἀλλὰ μέχρι τοῦ 1807 διευθύνας κατὰ τὰ συνηθεισμένα τὴν σχολήν, διότι ὑπεχρεοῦτο νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν δι' ἧς ἤθελε τιμήσει αὐτὸν ἡ Μ. Ἐκκλησία πρὸ τοῦ νὰ συμπληρώσῃ τετραετίαν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ) καὶ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1813 μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως ἀναδειχθεὶς ἐπὶ Κυρίλλου τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως, καὶ τὸ ποτήριον τοῦ μαρτυρίου κατὰ τὸ 1821 πιών, Περὶ τούτου ὁ βουλόμενος δύναται ν' ἀναγνῷ τὰ ὑπ' ἐμοῦ γραφόμενα ἐν τῷ ἀνωθι σημειωθέντι φυλλαδίῳ, «τὰ Χρονικὰ τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας» τοῦ κ. Γεδεών, τὰ ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῇ (1817 σελ. 42) ὑπό τινος ἐκ Τραπεζοῦντος γράφοντος περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδόσεως τοῦ Κιδωτοῦ.

[2] «Χρονικὰ Π. Ἀκαδημίας» σελ. 180.

[1] Χρονικὰ Π. Ἀκαδημίας σελ. 182. Ὅρα καὶ τὰ περὶ τῶν «Χρονικῶν» δημοσιευθέντα περὶ τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς ὑπὸ τοῦ Σοφοκλέους ἐν τοῖς «Σωζομένοις Οἰκονόμου» (Τόμ. Α'. σ. ιϛ'. ἐν σημειώσει) ἔνθα φέρεται, «ἀναχωρήσαντος τοῦ Πρωΐου εἰς Φιλαδέλφειαν διεδέξατο τὴν καθηγεσίαν τῆς Σχολῆς ὁ καλὸς μαθητὴς διαπρέπων ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει καὶ ἐδίδαξεν ἐπὶ δύο ὅλους ἐνιαυτοὺς καρποφόρως.

[1] «Λόγ. Ἑρμῆς» 1817 σελ. 182 σημ.

[1] Ἐν τῇ αὐτῇ στήλῃ δημοσιεύεται καὶ Ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα παρα... ἐν τῇ Σχολῇ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἁγίου μητροπολίτου».

[2] Οἰκονόμου Σωζόμενα Τόμ. Α' σ. ιϛ'.

εἰς ὅλους τοὺς ὑπηρέτας καὶ ἐπιδεξίως γνωρίζουσα ἑκάστοτε αὐτοῖς ὅτι ἦτο παντοδύναμος παρὰ τῷ κυρίῳ καίτοι ἡ μόνη πραγματικὴ εὔνοια, ἧς ἠξιοῦτο ὑπ' αὐτοῦ, ἦτο ὅτι δὲν ἐπέπληττεν αὐτὴν ἐπὶ παρουσίᾳ ἄλλων.

Μετὰ τῆς Μαρίας ἀπό τινος χρόνου δὲν διετέλει εἰς σχέσεις πολὺ φιλικάς. Καθ' ὅλην τὴν παιδικὴν αὐτῆς ἡλικίαν ἀπήλαυε τῆς ἀπολύτου ἐμπιστοσύνης αὐτῆς. Ἐν Τυβίγγῃ εἰσέτι ἡ Μαρία εἶχε μυήσει αὐτὴν εἰς τὰ τοῦ ἔρωτός της καὶ ἡ γραῖα Ῥόζα ἠσθάνετο τόσον ἐνδιαφέρον διὰ πᾶν ὅ,τι ἀφεώρα εἰς τὴν νεαρὰν κυρίαν της, ὥστε συχνάκις ἐξεφράζετο ὡς ἑξῆς· «ἀγαπῶμεν τρυφερώτατα τὸν κύριον Στουρμφέδερ» καὶ ἄλλοτε «ἡ ἀνάγκη ν' ἀποχωρισθῶμεν αὐτοῦ συντρίβει τὴν καρδίαν μας».

Ἀλλὰ δύο τινὰ ἔθηκαν τέρμα εἰς τὴν στενὴν ταύτην οἰκειότητα. Ἡ δεσποινὶς παρετήρησεν ὅτι ἡ κυρὰ Ῥόζα ἠγάπα πολὺ τὴν φλυαρίαν· μίαν φορὰν μάλιστα ἔκαμε λόγον καὶ περὶ τῶν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τοῦ Γεωργίου. Ἕνεκα τούτου ἤρχισεν ἔκτοτε νὰ φαίνηται ὀσημέραι ψυχροτέρα καὶ μᾶλλον ἐπιφυλακτικὴ πρὸς τὴν παιδαγωγόν της, ἥτις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐννοήσῃ πόθεν προήρχετο τοῦτο. Ἀμέσως ὅμως μετὰ ταῦτα, ὅταν ἐγένετο τὸ ταξείδιον τῆς Οὔλμης καὶ ἡ κυρὰ Ῥόζα, καίτοι εἶχεν ἑτοιμάσει καινουργῆ ἐσθῆτα, ἐδέησε κατ' ἀνώτεραν διαταγὴν νὰ μείνῃ ἐν Λιχτενσταΐν, τὸ μεταξὺ αὐτῶν χάσμα ἐγένετο βαθύτερον, διότι ἡ γραῖα ἐπίστευσεν ὅτι ἡ δεσποινὶς εἶχε πείσει τὸν πατέρα της νὰ μὴ συμπαραλάβῃ αὐτὴν εἰς Οὔλμην.

Ἡ ἐμπιστοσύνη δὲν ἀποκατέστη οὔτε μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς Μαρίας. Ἡ κυρὰ Ῥόζα, ἥτις ἀναμφιβόλως προὐτίμα τὴν συναναστροφήν μετὰ τῶν κυρίων της ἢ τὴν μετὰ τῶν ἄλλων θεραπόντων προσεπάθησε πολλάκις νὰ ζητήσῃ εἰδήσεις περὶ τοῦ Γεωργίου καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ τοιουτοτρόπως τὰς ἀρχαίας σχέσεις· ἀλλ' ἡ Μαρία εἶχε τὴν καρδίαν πολὺ τετραυματισμένην, ἡ δὲ τροφός της ἐνέπνεεν αὐτῇ πολλὴν δυσπιστίαν, ὥστε οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ αὐτῇ. Ὅταν τέλος ὁ προγεγραμμένος ἱππότης ἤρχετο τὴν νύκτα εἰς τὸν πύργον, ἡ δὲ Μαρία παρεσκευάζεν αὐτῷ τόσον μυστηριωδῶς φαγητὰ καί, ὅπως ἐπίστευεν ἡ κυρὰ Ῥόζα, ἐκλείετο μόνη μετ' αὐτοῦ χωρὶς νὰ καταστήσῃ αὐτὴν κοινωνὸν τοῦ μυστηρίου, τότε ἐξεμυστηρεύθη τὴν θλῖψίν της εἰς τὴν ξενοδόχον τῆς Πφούλιγκεν καὶ ὁ Γεώργιος δὲν εἶχεν ἄδικον πιστεύσας τὰ ὑπ' αὐτῆς λεχθέντα. Τὴν κυρὰ Ῥόζαν ἐγνώριζεν ὡς μυστικοσύμβουλον τῆς κυρίας της, ἠγνόει δὲ κατὰ πόσον αἱ σχέσεις των εἶχον μεταβληθῆ. Ἡ κυρὰ Ῥόζα τὴν πρωΐαν ταύτην εἶχε μετάβῃ μετὰ τῆς κυρίας της εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Εἶχεν ἐξομολογηθῆ εἰς τὸν ἱερέα τὰς ἁμαρτίας της, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ φιλοπραγμοσύνη κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν· εἶχε τύχει ἀφέσεως καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Λιχτενσταΐν μὲ συνείδησιν καὶ καρδίαν ἐπίσης καθαράν, ὅσον βαθεῖς ἦσαν οἱ στεναγμοί της, ὅταν ἠσθάνετο τὸ βάρος τῶν παραπτωμάτων της. Οἱ ψυχοσωτῆροι ἐν τούτοις λόγοι τοῦ ἱερέως δὲν εἶχον τόσον βαθέως εἰς τὴν ψυχήν της εἰσδύσει, ὥστε νὰ ἐκριζώσωσι τὴν ἁμαρτίαν ἐντελῶς, διότι, ὅταν ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν της ὅπως ἐκδυθῇ τὰ κυριακὰ φορέματά της ἀκρασθεῖσα ἤκουσε τὴν κυρίαν της λαλοῦσαν ζωηρῶς καὶ φωνὴν ἀνδρὸς ἀπαντῶσαν αὐτῇ· τῇ ἐφάνη μάλιστα ὅτι ἡ κυρία της ἐκλαίεν.

«Ἦλθε λοιπὸν καὶ τὴν ἡμέραν, διότι ἀγέρων ἐξῆλθεν ἔφιππος», ἐσκέφθη. Ἡ φυσικὴ αὐτῆς περιεργία καὶ τρυφερὸν ἐνδιαφέρον προσείλκυσαν τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸ οὖς αὐτῆς εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ κλεῖθρου καὶ τοιουτοτρόπως ἀντελήφθη διὰ συγκεκομμένων φράσεων, τὴν μίαν σκηνήν, ἧς ἐγενόμεθα ἤδη μάρτυρες.

Ὁ νεανίας εἶχεν ἀνοίξει τὴν θύραν τόσον ταχέως, ὥστε ἡ Ῥόζα δὲν ἔσχε καιρὸν νὰ ἀπομακρυνθῇ· μόλις εἶχε κατορθώσει ν' ἀνορθωθῇ ὀλίγον ἐκ τῆς στάσεως, ἣν εἶχε κύψουσα νὰ ἴδῃ διὰ τῆς ὀπῆς· διὰ τῆς ἐπιτηδειότητός της ὅμως εἰς τοιαύτας περιστάσεις, οὔτε τὸν Γεώργιον ἀφῆκε νὰ παράσῃ, οὔτε λέξιν νὰ εἴπῃ ὁ ἕτερος αὐτῶν· δραξαμένη ἀμέσως τῶν χειρῶν τοῦ νεανίου κατεπλάκωσεν αὐτὸν διὰ ἀωρείας λέξεων.

— Ὦ! Θεέ μου! ποῦ νὰ τὸ βάλῃ ὁ νοῦς μου ὅτι τὰ μάτια μου θὰ ἔβλεπον καὶ πάλιν τὸν κύριον Στουρμφέδερ! Καλέ, σεῖς ἐγείνατε ὡραιότερος καὶ μεγαλειτερος, ἀφότου ἔχω νὰ σᾶς ἴδω! Ἂν τὸ ἤξευρα! Καὶ ἐγὼ ἐστεκόμην σὰν ξύλο εἰς τὴν θύραν λέγουσα κατ' ἐμαυτήν. Μὰ ποιὸς μιλεῖ μὲ τὴν δεσποινίδα; Ὁ κύριος δὲν εἶνε! ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας δὲν εἶνε κανείς! Καὶ πώρα τί νὰ ἴδω! Ἦτο ὁ ἱππότης Γεώργιος!

Ὁ Γεώργιος, διακοψάντος τοῦ λόγου τούτου τῆς κυρᾶ Ῥόζας, εἰς μάτην προσεπάθει ν' ἀπαλλαγῇ αὐτῆς. Ἠσθάνετο ὅτι δὲν ἠρμοζε νὰ ἐννοήσῃ ἡ Ῥόζα, ὅτι ἦτο δυσηρεστημένος κατὰ τῆς Μαρίας καὶ ἐν τούτοις ἐνόμιζεν, ὅτι ὤφειλεν οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν νὰ παραμείνῃ πλέον. Ἐπὶ τέλους ἀπέσπασε τὴν μίαν τῶν χειρῶν του, ἀπὸ τὰς ὀστεώδεις τῆς γραίας παλάμας· ἀλλὰ μόλις ἐνόμισεν αὐτὴν ἐλευθέραν, ἡ Μαρία ἤρπασεν αὐτὴν καὶ ἀδιαφοροῦσα διὰ τὸ σαρκαστικὸν μειδίαμα τῆς κυρᾶ Ῥόζας ἐπίεσεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς καρδίας της. Διὰ τῆς κινήσεως ταύτης ἠτένισεν ἄκων τὴν Μαρίαν, τὸ δὲ βλέμμα αὐτῆς προεκάλεσεν ἐν αὐτῷ νέαν πάλιν καὶ νέαν ἀμηχανίαν. Ἠσθάνετο πραϋνομένην τὴν ὀργήν του, ἠσθάνετο, ὅτι ἡ Μαρία δὲν εἶχε τόσον κακὴν πρόθεσιν. Ἀλλὰ πῶς νὰ παλινδρομήσῃ ἐντίμως; Πῶς νὰ μὴ φανῇ προσβεβλημένος; Ἐὰν ἦτο μόνος, μετὰ τῆς Μαρίας, τοῦτο θὰ ἦτο μᾶλλον εὐκατόρθωτον· ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ μάρτυρος τούτου, ἐνώπιον τῆς κυρᾶ Ῥόζας, ἥτις τῷ ἦτο τοσοῦτον γνωστή, νὰ συνδιαλλαγῇ, νὰ κμηρθῇ διὰ μιᾶς χειραψίας, δι' ἑνὸς

μίζω, περὶ τοῦ μητροπολίτου Πλάτωνος λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῶν γραφέντων ἐν τῇ Ἑβδομάδι ὑπὸ τοῦ κ. Α. Κ. Χ. Ἑτέροις ἀφίημι τὴν συμπλήρωσιν εἰς ὅ,τι κενὸν πιθανὸν ἀφήκα.

Τῇ 23 ἀπριλίου 1886.

Β. Α. Μυστακιδης.

ΗΜΕΡΑΙ ΤΗΣ ΓΡΗΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 212)

Γ'

— Σ' τὴν πομπή μου! ἀκοῦς 'ς τὴν πομπή μου! ἐμένα 'ς τὴν πομπή μου, παληόγρηα;...

Μόνος, κατάμονος ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ὁ γέρω Μάρτης ἐξηκολούθει ἀκόμη νὰ κλαίῃ καὶ θωπεύων διὰ τῆς χειρὸς τὰς πληγάς του νὰ πάρατηρῇ μετὰ βαθείας θλίψεως τὸ βαρέλι, τὸ μόνον αἴτιον τῶν παθημάτων του, ὡς ἐραστὴς τὴν ἐρωμένην του, χάριν τῆς ὁποίας ἐξυλοκοπήθη. Ἀλλὰ μόλις ἤκουσε τὴν κατ' αὐτοῦ ὕβριν τῆς γρηᾶ Γαλανῆς ἐξηγέρθη ὅλος, ὡς δηχθεὶς κύων, ὕψωσεν ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν, ὡς μεγιστὰν πρὸ τῶν ὕβρεων τοῦ ὑπηρέτου του, συνῆλθεν εὐθὺς ἐκ τῆς μέθης του καὶ μὲ τρέμοντα ἐκ τῆς ὀργῆς χείλη ἐπανέλαβε:

— Σ' τὴν πομπή μου! ἀκοῦς 'ς τὴν πομπή μου! ἐμένα 'ς τὴν πομπή μου, παληόγρηα;

Ὁ Μάρτης εἶνε πολὺ ὑπερήφανος μήν· δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀνεχθῇ αὐτὸς τοιαύτην ὕβριν καὶ μάλιστα ἀπὸ μίαν παληόγρηαν ἐκεῖ, ἡ ὁποία πρότερον ἔτρεμεν ἀκούουσα τὸ ὄνομά του· ἦτο φοβερόν! Καὶ ὁ ἀγέρωχος μήν, ὡς ἡ Ἥρα μετὰ τὴν κρίσιν τοῦ Πάριδος, ἤρχισε νὰ ζητῇ μέσον ἐκδικήσεως, ἐνῷ χάλαζα ὀγκώδης μετὰ σφοδροῦ ἀνέμου, ἐξηκολούθει δεικνύουσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, ὡς ἄλλοτε αἱ θύελλαι τὴν ὀργὴν τοῦ Διός· πάντες δὲ ἐψιθύριζον μὲ ἀπορίαν:

— Νὰ ὁ γέρω Μάρτης· τῶλπιζες τόρα 's τὰ ὑστερνά του νὰ φερθῇ ἔτσι;

Ἀλλὰ δὲν ἀνησύχουν καὶ πολύ. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει πρὸ αὐτοῦ τὸ μέλλον καὶ τείνει πρὸς αὐτό, ὡς ἡ βελόνη πρὸς τὸν μαγνήτην· ἐπειδὴ δὲ πάντοτε ἐλπίζει αὐτὸ καλλίτερον, λησμονεῖ εὐκόλως τὰς πικρίας τοῦ παρόντος. Αὔριόν θὰ ἤρχετο ὁ χαριέστατος Ἀπρίλης μὲ τὰ πολλὰ λουλούδια, τὸν δροσερὸν καιρόν, τὰς καλοκαιρινὰς ἡμέρας. Τί καλός, τί ἀγαπητὸς μὴν αὐτὸς ὁ Ἀπρίλης! ποτὲ δὲν σκυθρωπάζει τὸ ἤρεμον πρόσωπόν του... Καὶ μὲ τὴν ἰδέαν αὐτὴν ἐλησμόνουν παντελῶς τὸν Μάρτην, ὡς οἱ ναῦται τὸν Ἁϊ-Νικόλα μετὰ τὴν θύελλαν, καὶ τινες μάλιστα ὡμίλουν περὶ αὐτοῦ περιφρονητικῶς, ὡς οἱ κακοπθεῖς παῖδες περὶ τοῦ διδασκάλου των.

Ὁ Μάρτης ὠμοίαζεν ἤδη θεότητα ἐκπεσοῦσαν αἴφνης τοῦ στυλοβάτου της· ἦτο Ζεὺς μὲ ἐσκωριασμένους καὶ ἀχρήστους κεραυνούς. Αἴολος, μὴ δυνάμενος νὰ ἀνοίξῃ τὰς δικλεῖδας τοῦ χαλκοῦ ἄντρου, νὰ ἐκχύσῃ τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς θυέλλας καὶ νὰ ἀναστατώσῃ τὸ σύμπαν. Ἐνόει καὶ αὐτὸς ὅτι μετ' ὀλίγας ὥρας ἦτο ἀδύνατον νὰ φέρῃ τὸ πόθούμενον ἀποτέλεσμα. Τί νὰ πράξῃ ὅμως; Σήμερον ἔληγεν ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἐξουσία του· αὔριον ἐκὼν ἄκων ἔπρεπε νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του εἰς ἄλλον. Θὰ ἄφινεν οὕτω τὴν γρηᾶν ἀπιμώρητον τὴν ἐκδίκησίν του ἀνεκτέλεστον. Καὶ τότε, ποῖος θὰ ἐφοβεῖτο πλέον αὐτόν, ποῖος θὰ ἐσέβετο τὸ ὄνομά του;! Ὄχι, ἐξ ἅπαντος ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ ἡ γρηᾶ.

Ὁ Μάρτης εὑρίσκετο εἰς σφοδρὰν ψυχολογικὴν κατάστασιν, ὡς ἐκθρονισθεῖσα Μεγαλειότης, ἀφήσασα ἀνεκπλήρωτους τοὺς πόθους καὶ τοὺς σκοπούς της. Ἐνῷ δὲ ἐβασάνιζε τὸν νοῦν πρὸς ἐξεύρεσιν καταλλήλου μέσου διὰ τὴν ἐκδίκησίν του, ἐφάνη προκύπτων ἀπὸ μιᾶς τοῦ σπηλαίου ῥωγμῆς ὁ Φλεβάρης, δειλός, ὡς οἱ παῖδες, οἱ κρυπτόμενοι ὄπισθεν δένδρου ἢ στήλης κατὰ τὴν δίοδον τοῦ διδασκάλου των.

Ὁ Φλεβάρης εἶνε μὴν μεσήλιξ, ὑψηλός, εὔρωστος, μὲ μακρὰν ὑπόλευκον γενειάδα καὶ κόμην ἄφθονον, καταπίπτουσαν ἀτάκτως ἐπὶ τῶν ὤμων του. Φορεῖ τὸ γαλάζιο σεγοῦνι καὶ τὸ λευκὸν μάλλινον σωπάνι, ἀπαραίτητα ἐνδύματα τοῦ γεωργοῦ τῶν χωρίων. Αἱ χεῖρες αὐτοῦ εἶνε τυλῳδεις ἀπὸ τὸ ἄροτρον καὶ τὴν βουκέντραν, τὰ ἀγαπητά του ἐργαλεῖα, διὰ τοῦ ἑνὸς τῶν ὁποίων ἀρότριᾳ τὴν γῆν, ἐνῷ διὰ τοῦ ἑτέρου κέντᾳ τοὺς ἀπειθεῖς καὶ πυρίπνοας βοῦς του. Αἱ ἕξεις αὐτοῦ καὶ ὁ χαρακτὴρ εἶνε ἤρεμοι καὶ γλυκεῖς, ὁπόταν δύναται νὰ διαπλάσῃ ζωὴν ἀγροδιαίτος, ἡ δὲ φωνή του, τραχεῖα καὶ διακοπτομένη, ὡς ὁ τρυγμὸς ὁ παραγόμενος κατὰ τὴν πρώτην ἀροτρίωσιν τοῦ ἀγροῦ, ὅτε τὸ ὑγνίον χωρεῖ διὰ μέσου τῆς γῆς καὶ τῶν ῥιζῶν τῆς ἀκάνθης. Ὑπὸ τὸ κατηφὲς καὶ ἐρρυτιδωμένον μέτωπόν του, ὡς ὑπὸ μέτωπον ἀληθοῦς γεωργοῦ, φαίνεται ὑπολανθάνουσα ποιά τις διαύγεια καὶ ἀγαθότης ψυχῆς· ἐκεῖ ἀντικατοπτρίζονται ὅλαι αὐτοῦ αἱ ἡμέραι, αἱ ὁποῖαι ὅσον καὶ ἂν εἶνε θυελλώδεις, ὑπενθυμίζουσι μόλα ταῦτα τὸ θάλπος τοῦ καλοκαιριοῦ: *Ὁ Φλεβάρης κ' ἂν φλεβίσῃ καλοκαῖρι θὰ μυρίσῃ.*

Ὁ Φλεβάρης ποτὲ δὲν θέλει νὰ ἔρχηται εἰς διαπληκτισμοὺς μὲ τοὺς ἄλλους μῆνας. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ἠπίου καὶ ἀγαθοῦ χαρακτῆρός του ἂν καὶ αἱ κακαὶ γλῶσσαι λέγουσιν ὅτι εἶνε φύσει δειλός. Μ' ὅλα ταῦτα παρασυρθείς, φαίνεται, ὑπὸ τῶν ἄλλων μηνῶν καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους του, ἐφιλοδώρησε καὶ αὐτὸς ὀλίγα

γροσθοκόπήματα εἰς τὸν Μάρτην. Ἀλλὰ μόλις ἐξῆλθον τοῦ σπηλαίου οἱ μῆνες, ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται τὰ ἐπακόλουθα τῆς πράξεώς των ἐκείνης. Ὁ Μάρτης εἶνε ἰσχυρὸς καὶ δυνατὸς μεταξὺ τῶν λοιπῶν συναδέλφων του, ὡς ὁ Ζεὺς μεταξὺ τῶν Ὀλυμπίων. Δὲν ἔχει μὲν τὴν ἐξουσίαν ἐκ γενεαλογικῆς τινος αἰτίας, ὡς οὗτος, ἀλλ' ἀπέκτησεν αὐτὴν διὰ μόνου τοῦ βραχίονός του, περὶ τῆς ἰσχύος τοῦ ὁποίου ἔχουν λάβει ἀκριβῆ γνῶσιν ὅλοι οἱ μῆνες δυστυχῶς· ὁ Μάρτης εἶνε ὡς οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μόνοι δημιουργοῦν καὶ κατέχουν τὰς θέσεις των. Εἶνε δὲ καὶ ὑπερήφανος· ὥστε ἦτο ὑπερβέβαιον ὅτι δὲν θὰ ἄφινε νὰ παρέλθῃ ἀτιμώρητος ἡ προσβολή, τὴν ὁποίαν ἔπαθεν ἀπὸ αὐτούς· μετ' ὀλίγον μόλις συνέλθῃ τῆς μέθης του, θὰ ζητήσῃ ἐξόφλησιν τοῦ λογαριασμοῦ καὶ ἀλλοίμονον εἰς αὐτούς. Ὅθεν οἱ μῆνες ἦσαν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν· ἤρχισαν νὰ ἐπιρρίπτωσι κατ' ἀλλήλων τὴν εὐθύνην καὶ ἕκαστος ἐζήτει μέσον ὅπως ἀποσυρθῇ τῆς δυσχεροῦς θέσεως, εἰς τὴν ὁποίαν περιεπλέχθη ἐξ ἀπερισκεψίας.

— Ἐγὼ τὸ εἶπα, δὲν ἦταν καλὸ νὰ τὸν βαρέσουμε.

— Ἐγὼ δὲν βάρεσα καθόλου.

— Ναί, ἐσὺ ἔδωκες τὴν γροθιὰ ποὺ τῶπρῆσες τὸ μέτωπο.

— Μὴ βάνεις ἐκείνη κάποιος μὲ 'σκούτησεν ἀπὸ πίσω... ἐμένα ὁ Μάρτης εἶνε φίλος μου.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος δὲν ἠρνήθη τόσον ἐντόνως τὴν γνωριμίαν τοῦ Ἰησοῦ πρὸ τῆς ὡραίας Ἰουδαίας, ὅσον οἱ μῆνες τὴν συμμετοχήν των εἰς τὴν κατὰ τοῦ Μάρτη ἐπίθεσιν πρὸ τοῦ *ἰσχυροῦ* του, πρὸ τοῦ ὀνόματός του μόνον. Ἀπὸ τὰς ἀρνήσεις ἔφθασαν εἰς ἀντεγκλήσεις, εἰς προπηλακισμοὺς καὶ μετ' ὀλίγον ὅλοι ἐπαρουσιάσθησαν μὲ ἀναπεπταμένην σημαίαν, ὡς παλαιοὶ καὶ στενοί—τινὲς μάλιστα—ὡς οἱ ἐξ ἀπορρήτων φίλοι τοῦ Μάρτη καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλων.

— Ἐμένα δὲν μ' ἔμελε· καλὰ ἔκαμε καὶ τὸ ἔπιε· εἶπε σοβαρῶς ὁ Φλεβάρης.

Καὶ ἀποχωρισθεὶς τοῦ ὁμίλου, ἔσπευσε πρῶτος νὰ συμφιλιωθῇ μὲ τὸν φοβερὸν συναδελφόν του. Ἀλλὰ μόλις τὸν εἶδε συνωφρυωμένον, ἐδειλίασε· ῥῖγος διέδραμε τὸ σῶμά του καὶ ἤρχισε νὰ μετανοῇ διότι εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον, ἦλθε μόνος του νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸ στόμα τοῦ λύκου. Δὲν ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ πράξῃ ἄλλως· ἂν ἔφευγε, θὰ ἐδυσχέραινε περισσότερον τὴν θέσιν του· ἔλαβε λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὸν Μάρτην ταπεινῶς, μὲ κεφαλὴν κάτω νεύουσαν, ὡς εὐτελὴς Τοῦρκος πρὸ τοῦ ἰσχυροῦ Πατισάχ.

— Γειὰ χαρά σου! ἐψιθύρισε δειλῶς.

— Καλῶς τον.

— Ὁ Φλεβάρης ἔλαβε θάρρος. Ὁ Μάρτης τῷ ὡμίλησε μὲ τόσην γλυκύτητα φωνῆς, μὲ τόσον ἥπιον τρόπον, ὡς ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἔχει ῥίψει μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ τὰ μίση καὶ τὰ πάθη καὶ σκέπτεται μόνον διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του. Πᾶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ Φλεβάρη, γνωρίζων τὸν πανοῦργον αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἤθελε τὸν παρομοιάσει πρός τινας τῶν καλογήρων τῆς ἐποχῆς μας· θὰ ἐμάντευεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπίπλαστον ἐκείνην ἀγαθότητα ἐκρύπτετο κάτι τι σοβαρὸν δι' αὐτόν, ὡς ὁ ναύτης ὑπὸ τὴν γαλήνην τῆς θαλάσσης μαντεύει τὰς φοβερὰς τρικυμίας της. Ἀλλ' οὗτος, ὁ ὁποῖος συνείθισε νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἁπλουστάτην αὐτῶν μορφήν, ὡς φαίνονται ἐξωτερικῶς, ἐπίστευσεν εἰς τὴν γαλήνην ἐκείνην καὶ ἠθέλησε νὰ ὠφεληθῇ τῆς περιστάσεως τόρα, ὅτε τὸν εὗρεν εἰς τὴν *καλήν* του, νὰ λάβῃ καὶ τὴν συγχώρησιν.

— Καϋμένε Μάρτη, εἶπε μὲ ἐπίπλαστον συμπάθειαν· σῶκαμα ἕνα κακὸ σήμερα χωρὶς νὰ θέλω.

Ὁ Μάρτης ἐμειδίασε πονηρῶς.

— Τί κακό; ἠρώτησε μὲ ἀπορίαν.

— Δὲν τὸ θυμᾶσαι; μὲ τὸ κρασί.....

Ἡ φωνή του ἦτο τραχεῖα καὶ ὑποτρέμουσα, ὡς ὁ ἦχος καλαμίνου αὐλοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχουν τὰ παιδία εἰς τὸν ἄνεμον. Ἐνῷ ὁμίλει παρετήρει συγχρόνως εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ συντρόφου του, ἀναμένων νὰ ἴδῃ δι' αὐτῶν τὴν τύχην, ἡ ὁποία τὸν ἐπερίμενεν.

— Ἀ! τῆς ξυλιές! εἶπεν ὁ Μάρτης ἀδιαφόρως· μπά, δὲν βαρειέσαι, εἴχατε δίκηο· σᾶς ἔπια τὸ κρασί....

— Ἂς τό 'πιες ἐ' μὲ δὲν μ' ἔμελε..... οἱ ἄλλοι...

— Δὲν εἶνε τίποτε· περασμένα-ξεχασμένα.

Ὁ Φλεβάρης ἐθαύμαζεν. Ἦτο αὐτὸς ὁ φοβερὸς Μάρτης, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ παραμικρὸν ἐγίνετο σκυλί· ὁ ὁποῖος δὲν ἐχαρίζεν οὔτε εἰς τὴν μάνα του λόγο; Δὲν ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του· ὁ Μάρτης νὰ μὴ ζητῇ ἱκανοποίησιν, ἦτο ὡς ὁ Μενιάτης νὰ μὴ ζητῇ νὰ πάρῃ 'πίσω τὸ αἷμά του. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Φλεβάρης ἐδόξαζεν ὅτι ὅλα τὰ πράγματα μεταβάλλονται εἰς τὸν κόσμον αὐτόν, συνεπέρανεν ἐπὶ τέλους ὅτι καὶ ὁ χαρακτὴρ τοῦ Μάρτη μετεβλήθη.

— Νὰ σοῦ εἰπῶ· πίνεις; ἠρώτησε μετ' ὀλίγον ὁ Μάρτης.

Ὁ Φλεβάρης ἐξίστατο, τὰ ἔχανε. Τί ἀγαθὴ ψυχή; Τί καλὴ καρδιά! Συμμετέσχε καὶ αὐτὸς τῆς προσβολῆς, ἔδωσε καὶ αὐτὸς ἕνα χέρι καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐθύμονε; δὲν ἐζήτει ἐκδίκησιν ὁ Μάρτης, ἀλλὰ ἀναγνωρίζων τὸ δίκαιόν του, προσέφερετο νὰ τὸν κεράσῃ κι' ὅλα... Βεβαίως ἐὰν καὶ οἱ μῆνες ἦσαν θνητοί, ὡς οἱ ἄνθρωποι, ὁ Μάρτης θὰ ἐπήγαινε μὲ τὰ ὑποδήματα εἰς τὸν Παράδεισον.

Καὶ ἐνῷ ταῦτα ἐσκέπτετο, ἔστρεψε πέριξ ἀναζητῶν διὰ τοῦ βλέμματος τὸ μέρος, ὅπου ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ οἶνος, ὡς ὁ διψῶν ἀναζητεῖ τὴν πηγήν, καί:

— Ἀκοῦς τί λέει· ἀρκεῖ νὰ βρίσκεται· εἶπε λείχων εὐχαρίστως τὰ χείλη.

βλέμματος καὶ νὰ παραδοθῇ! Ἠσχύνετο ἐνώπιον τῆς γυναικός ταύτης, διότι ἠσχύνετο τὸν ἑαυτόν του καὶ ἠκούσαμεν ἤδη λεγόμενον, ὅτι ἡ κακὴ αὕτη αἰδώς, ὁ ἐνδοιασμὸς νὰ ἐπανέλθῃ τις εἰς τὰ πρῶτα βήματά του πολλάκις παρέτειναν χωρισμὸν γενόμενον ἐν στιγμῇ δυσαρεσκείας καὶ συνέτριψαν δεσμοὺς τρυφερωτάτους.

Ἡ κυρὰ Ῥόζα ἐνησμενίσθη πρὸς στιγμὴν εἰς τὴν ἀνησυχίαν καὶ τὴν θλῖψιν τῆς κυρίας της· ἀμέσως ὅμως ἡ φυσικὴ αὐτῆς ἀγαθότης ὑπερίσχυσε τῆς κακεντρεχοῦς χαρᾶς καὶ ἐδράξατο μετὰ δυνάμεως τῆς χειρὸς τοῦ Γεωργίου.

— Δὲν θὰ μᾶς ἀφήσητε τόσον γρήγορα βεβαίως,; μόλις πρὸ μιᾶς ὥρας ἤλθετε εἰς Λιχτενσταΐν! Δὲν θὰ ἀναχωρήσητε χωρὶς νὰ γευματίσητε· ἡ γραῖα Ῥόζα σᾶς τὸ λέγει· τοῦτο ἀντιβαίνει εἰς ὅλας τὰς ἐν τῷ πύργῳ συνηθείας. Καὶ ὁ βαρών; βεβαίως δὲν τὸν εἴδετε ἀκόμη;

— Τὸ νὰ εἰσέλθῃ ὁ Γεώργιος εἰς συζήτησιν ἦτο ἤδη μέγα διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Μαρίας κέρδος.

— Τὸν εἶδον, ἰδοὺ καὶ τὰ κύπελλα, ἅτινα ὁμοῦ ἐξεκενώσαμεν!

— Αἴ, καλά! ἐξηκολούθησεν ἡ γραῖα, ἀλλὰ δὲν τὸν ἀπεχαιρετίσατε ἀκόμη.

— Ὄχι, ὤφειλον νὰ τὸν περιμένω ἐνταῦθα.

— Τότε, διατί θέλετε νὰ φύγητε; ὑπέλαβεν ἡ γραῖα ὠθοῦσα ἠρέμα αὐτὸν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὡραῖος τρόπος! Τί θὰ εἴπῃ ὁ κύριός μου διὰ τὸν παράδοξον αὐτὸν τρόπον τοῦ ξένου του; Ὅστις ἔρχεται τὴν ἡμέραν, προσέθηκεν ἐξακοντίζουσα διαπεραστικὸν βλέμμα ἐπὶ τῆς κυρίας της, ὅστις ἔρχεται ἐν πλήρει ἡμέρᾳ μὲ καθαρὰν συνείδησιν, δὲν πρέπει ν' ἀναχωρῇ ὡς νυκτοκλέπτης.

Ἡ Μαρία ἠρυθρίασε καὶ ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ νεανίου, οὗτος δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ ἀκούσιον μειδίαμα ἀναλογιζόμενος τὴν πλάνην τῆς γραίας καὶ βλέπων τὰ αὐστηρὰ βλέμματα, ἅτινα ἐξηκόντιζεν ἐπὶ τῆς Μαρίας.

— Μάλιστα, μάλιστα, ὅπως σοῦ εἶπα, προσέθηκεν ἡ κυρὰ Ῥόζα δὲν εἶνε καμμία ἀνάγκη νὰ φύγητε ὡς νυκτοκλέπτης. Ἔπρεπεν ἴσως νὰ ἔλθητε ταχύτερον. Γνωρίζετε τὴν παροιμίαν: «*Ὅποιος φυλάει τὰ ροῦχά του ἔχει τὰ μισά*». Ἐγὼ τί νὰ σᾶς κάμω τώρα;

— Καλά, καλά, εἶπεν ἡ Μαρία, βλέπεις ὅτι μένει! Ἀλλὰ σὲ παρακαλῶ ἄφησε τὰ ἀπόφθεγματα καὶ τὰς παροιμίας σου· γνωρίζεις ὅτι δὲν ἐφαρμόζονται πάντοτε καλῶς.

— Βέβαια! διότι κάποτε ἐγγίζουν μερικούς, ἐκεῖ που πονοῦν. Ἀλλ' ὅταν ἅπαξ γείνῃ τὸ κακόν, τί ὠφελοῦν αἱ συμβουλαὶ καὶ ἡ λύπη; Ἤξεύρω καλῶς, ὅτι, ὅστις θέλει τὴν ἡσυχίαν τοῦ πρέπει νὰ βλέπῃ, ν' ἀκούῃ καὶ νὰ σιωπᾷ.

— Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ σιωπᾷς πάντοτε, ὑπέλαβεν ἡ Μαρία πειραχθεῖσα ὀλίγον. Θὰ κάμῃς καλὰ ἄλλως νὰ μὴ δείξῃς εἰς τὸν πατέρα μου ὅτι γνωρίζεις ἤδη τὸν κύριον Στουρμφέδερ, διότι ἄλλως θὰ πιστεύσῃ ὅτι ἦλθε δι' ἡμᾶς εἰς Λιχτενσταΐν.

Ἡ κυρὰ Ῥόζα ἐκυμαίνετο μεταξὺ τῆς εὐχαριστήσεως καὶ τῆς δυσαρεσκείας. Ἦτο εὐχαριστημένη, διότι ἔλαβον τὴν ἀνάγκην της πάλιν, διότι ἠναγκάσθησαν νὰ προσφύγωσιν εἰς τὴν ἐχεμυθίαν της· ἀλλ' ἦτο δυσηρεστημένη εἰσέτι, διότι ἐσχάτως ἡ Μαρία ἐδείκνυεν αὐτῇ τοσαύτην δυαπιστίαν. Τούτου ἕνεκα ἐψιθύρισεν ὀλίγας ἀκαταλήπτους λέξεις ταξιθετοῦσα τὰς καθέκλας, σηκόνουσα τὰ κύπελλα καὶ σπογγίζουσα τὰς ἐκ τοῦ οἴνου κηλῖδας ἐπὶ τοῦ μαρμάρου. Ἡ Μαρία ἔκαμεν εἰς τὸν Γεώργιον, ὅστις εἶχε σταθῇ εἰς τὸ παράθυρον μὴ συνδιαλλαχθεὶς εἰσέτι ἐντελῶς οὔτε μετ' αὐτῆς οὔτε μεθ' ἑαυτοῦ, νεῦμα, ὅπερ οὗτος δὲν ἀφῆκεν ἀπαρατήρητον. Καὶ ὁ ἴδιος δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ὑποπτεύσῃ ὁ πατὴρ τῆς Μαρίας τὸν ἔρωτά των. Ἐφοβεῖτο μὴ θεωρήσῃ οὗτος τὴν συμπάθειαν ταύτην, ὡς τὸ μόνον αἴτιον τοῦ προσηλυτισμοῦ του εἰς τὸ κόμμα τῆς Βυρτεμβέργης καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν ὑπόληψίς του μειωθῇ ἐκ τούτου. Ὁ Γεώργιος ἐπλησίασε λοιπὸν τὴν κυρὰ Ῥόζαν ἐθώπευσεν αὐτὴν οἰκείως εἰς τὸν ὦμον, τὸ δὲ πρόσωπον αὐτῆς ἐφαιδρύνθη.

— Πρέπει νὰ ὁμολογήσω, εἶπε μειδιῶν, ὅτι ἡ κυρὰ Ῥοζαλία ἔχει ὡραῖον κεφαλόδεσμον, ἀλλ' ἡ ταινία αὐτὴ δὲν ἁρμόζει διόλου· εἶνε τριμμένη καὶ παλαιά.

— Τί σᾶς μέλει διὰ τὸν κεφαλόδεσμόν μου; ὑπέλαβεν ἡ γραῖα μετά τινος δυσαρεσκείας, διότι περιέμενεν ἄλλον καλλίτερον χαριεντισμόν. Ὁ καθεὶς εἶνε κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του. Κυττάξετε πρῶτον σεῖς τὰς ἰδικάς σας ὑποθέσεις καὶ ἔπειτα ἀναμιγνύεσθε εἰς τὰς ἰδικάς μου. Ἐγὼ εἶμαι πτωχὴ γυναῖκα, ὥστε δὲν ἠμπορῶ νὰ στολίζωμαι ὡς κόμησσα. Ἐὰν ὅλοι ἦσαν ἴσοι, ἐὰν ὅλοι ἦσαν πλούσιοι καὶ ὅλοι ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν, ποῖος θὰ ἤθελε νὰ ὑπηρετῇ τότε;

— Ἐλᾶτε δά! ἐγὼ δὲν ἤθελα νὰ σᾶς προσβάλω, εἶπεν ὁ Γεώργιος, διὰ πραϋντικοῦ ὕφους ἐξάγων ὡραῖον ἀργυροῦν νόμισμα ἐκ τοῦ θυλακίου του. Ἀλλὰ διὰ νὰ μ' εὐχαριστήσῃ ἡ κυρὰ Ῥοζαλία θ' ἀλλάξῃ τὴν ταινίαν της. Διὰ νὰ μὴ τῆς φανῇ δὲ ἀδιάκριτος ἡ αἴτησίς μου θὰ δεχθῇ πιστεύω τὸ μικρὸν αὐτὸ δῶρον.

Τίς δὲν εἶδεν ἐν φθινοπωρινῇ ἡμέρᾳ, καὶ μετὰ κάταιγίδα τὸν ἥλιον διαπερῶντα τὰ νέφη καὶ διαλύοντα τὴν ὁμίχλην; Τοιουτοτρόπως ἡ φαιδρότης ἐπανέφανη εἰς τὰ ζοφώδη χαρακτηριστικὰ τῆς κυρὰ Ῥόζας. Οἱ εὐγενεῖς τρόποι τοῦ νεανίου, τὸ θωπευτικὸν ὄνομα Ῥοζαλία, ὅπερ εὐαρεστότερον ἀντήχει εἰς τὸ οὖς της καὶ ἐπὶ τέλους τὸ νόμισμα μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ δουκὸς καὶ τὰ ἐμβλήματα τοῦ Τέκ..... πῶς ν' ἀντιστῇ εἰς τόσας γοητείας;

— Εἶσθε πάντοτε ὁ καλὸς καὶ εὐγενής μου ἱππότης! εἶπεν ὑποκλίνουσα καὶ ῥίπτουσα τὸ νόμισμα εἰς τὸ μέγα δερμάτινον θυλάκιον, ὅπερ ἐκρέματο ἐκ τῆς ζώνης της, ἐν ᾧ ταὐτοχρόνως ἔφερεν εἰς

— Κάτι βρίσκεται, μὰ θέλει σήκωμα τὸ βαρέλι.

— Ἔμπρός!

Ὁ Φλεβάρης εἶνε δυσκίνητος, ὀκνός, ὡς τὸν λέγουν οἱ συνάδελφοί του, ἀλλὰ χάριν τοῦ οἴνου ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ βαρελίου μὲ τόσην εὐκολίαν, ὡς αἴλουρος ἐπὶ δένδρου, ὅπου γνωρίζει ὅτι εὑρίσκεται εὔχυμος καρπός. Ὁ Φλεβάρης, εἰδήμων, ὅσον καὶ ὁ σύντροφός του, τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ οἰνοπωλείου, ἐκάθησεν ἱππαστὶ ἐπὶ τῶν εὐρέων νώτων τοῦ βαρελίου ὅπως προσθέσῃ τὸ βάρος τοῦ σώματός του, διότι ἄλλως ἠδύνατο νὰ κινηθῇ ἀποτόμως καὶ νὰ θολώσῃ ὁ οἶνος.

Ὁ Μάρτης μετὰ τοῦτο ὕψωσεν οὐχὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἐκ τῶν ὄπισθεν μετὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὸ βαρέλι καὶ ἔθεσε κάτωθεν αὐτοῦ, ὡς προσέρεισμα, ὀγκώδη κορμὸν δένδρου. Οὕτω τὸ βαρέλι ἔμεινε κλῖνον πρὸς τὰ πρόσω, ὡς ἐλέφας κύπτων ἀπὸ τῆς ὄχθης νὰ ποτισθῇ εἰς τὸν ποταμόν.

Μετὰ μικρὸν οἱ δύο μῆνες, κατάχαμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καθήμενοι, μετὰ πολλοῦ ζήλου προσεπάθουν διὰ μεγάλου ξυλίνου ποτηρίου νὰ μεταγγίσωσι τὸ περιεχόμενον τοῦ βαρελίου εἰς τὴν κοιλίαν των. Ἔπινον ἥσυχοι, σιωπηλοί, κύπτοντες μετὰ βαθείας προσοχῆς πρὸ αὐτῶν. Ὁ Φλεβάρης κατ' ἐξοχὴν ἐκάθητο ἐκεῖ παρακολουθῶν μὲ βλέμμα πυρῶδες τὰς κινήσεις τῆς χειρὸς τοῦ Μάρτη, ὡς εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον ὁ *ποντατόρος* τὰς τοῦ *ταγιαδόρου*, καὶ ἕτοιμος νὰ λάβῃ τὸ προσφερόμενον εἰς αὐτὸν ποτήριον μὲ ὅσην προθυμίαν πεινασμένος σκύλος τεμάχιον ἄρτου. Μόνον δέ, ὁσάκις ἐσκέπτετο τὴν προσβολὴν τοῦ Μάρτη, ἐρρίγη μήπως ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος σύντροφος, ἐρεθισθεὶς αἴφνης μὲ ἕνα γροθοκόπημα τὸν ρίψῃ ὡς ἄσκον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ βραχνὴ φωνή του διέκοπτε τὴν ἠρεμίαν τοῦ σπηλαίου.

— Ἔξερες, δὲν ἔφταιε ἐγώ... οἱ ἄλλοι.

Τότε δὲ ὁ Μάρτης προσέθεσε μὲ ἀδιαφορίαν:

— Μπά, δὲν βαρεῖσαι· περασμένα-ξεχασμένα.

Καὶ οὕτως ἐπανελάμβανον ἡσυχοι τὸ ἔργον των.

Ὁ Μάρτης ἐφαίνετο ὅτι εἶχε πάντελῶς λησμονήσει καὶ τὴν ὕβριν τῆς γρηᾶ Γαλανῆς καὶ τὴν προσβολὴν τῶν συναδέλφων του, ὡς χωρικὸς ζητήσας συγχώρησιν τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν καὶ προετοιμαζόμενος νὰ μεταλάβῃ. Ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον ὁμιλητικός, φιλόφρων, ὡς χωρικὸς κομματάρχης προσπαθῶν νὰ φέρῃ εἰς τὰ νερά του τὸν σύντροφόν του· ἐνῷ δὲ αὐτὸς σπανίως ἔπινε, προσέφερεν ἀδιακόπως τὸ ποτήριον γεμᾶτον εἰς τὸν Φλεβάρην, ὅστις διὰ νὰ μὴ προσβάλῃ τὸν σύντροφόν του, οὐδέπατε ἠρνεῖτο. Μετ' ὀλίγον τὸ πρόσωπόν του ἔγεινε κατακόκκινον, ὡς ἀναμμένος ἄνθραξ, οἱ ὀφθαλμοί του ἠρχισαν νὰ σμικρύνωνται.

— Θὰ τραγουδήσωμεν; εἶπεν εἰς τὸν Μάρτην.

— Ναί, πιὲ καὶ τοῦτο.

Ὁ Φλεβάρης ἐκένωσε καὶ τὸ ποτήριον ἐκεῖνο καὶ ἄλλα ἀκόμη μὲ ὅσην εὐκολίαν τὰ ἐγέμιζεν ὁ σύντροφός του. Ἔπειτα, κλίνων τὸν κορμὸν τοῦ σώματός του εἰς τὰ ὀπίσω καὶ φέρων *ἀντάμωσα* μέχρι τοῦ ἀριστεροῦ ὀφθαλμοῦ τὸ μαῦρον φέσι, περιδεδεμένον μὲ τὸ κυανοῦν *τσεγρένι*, ἠρχισε μὲ φωνὴν παχεῖαν καὶ καθαρὰν, τὴν βλαχικὴν προφορὰν μιμούμενος, νὰ τραγῳδῇ ἐνῷ τὸ σῶμά του ἦτο εἰς ἀδιάλειπτον κίνησιν.

—Πίθαν' ὁ βλάχος πέθανε κι' ἀφίνει σ' ὅλα διάτα.
ἀφίνει τὴν τζομάκα του 'ς τὴν ἐκκλησιὰ λαμπ-
[πάδα·
ἀφίνει τὴν τσαντίλα του ποδιὰ γιὰ τὴν εἰκόνα
καὶ τὴν τρανὴ κομπλίτσατόν νὰ κρέμαστῇ κανδ-
[τήλα·
ἀφίνει καὶ τὴν τσέργα του γιὰ τὸν παπᾶ φελόνι·
κι' αὐτὴ τὴ μαύρη λιάρα του σάκκο γιὰ τὸ δε-
[σπότη...

Τὸ βλάχικον τοῦτο τραγοῦδι προὐξένησε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς τὸν Μάρτην. Ἐφηρμόζετο πιστά, πιστότατα εἰς τὸν θάνατον τοῦ γέρω Γκόρα· ἦτο ἀκριβὴς ἔκθεσις τῆς διαθήκης του. Ὁ Μάρτης ἐμειδίασε χαιρεκάκως ἐνθυμηθεὶς τὴν γρηᾶ Γαλανήν· Ἐπειδὴ δὲ ἀνέμενε τὴν κατάστασιν αὐτὴν τοῦ Φλεβάρη, ὅστις μὲ δύο τρία ποτήρια ἀκόμη θὰ ἔπιπτεν ἀμέσως ἀπὸ τῆς εὐθυμίας εἰς τελείαν μέθην, εἰς ἀποκτήνωσιν, ἔπαυσε πλέον νὰ τὸν κερνᾷ καὶ εἶπε:

— Ἐγώ, ξέρεις πῶς σ' ἀγαπῶ· σὰν τὰ 'μάτια μου.

— Μὰ κ' ἐγὼ· δὲν μπορεῖς νἄχῃς κακὸ ραπόνο.

— Ὄχι· καὶ εἶδες ζήλια ποὺ τὴν ἔχουν οἱ ἄλλοι; ὅλο νὰ μᾶς βάνουν σὲ διχόνοια θέλουν.

— Ναί· μάλιστα ἐκεῖνος ὁ Ἀπρίλης! ἐγὼ δὲν τὸν χωνεύω· ἂν ἦταν τρόπος νὰ φύγῃ ἀπὸ 'πάνω μας.

Ὁ Μάρτης ἐμειδίασε πονηρῶς. Ἐγνώριζε καλῶς ὅτι ὁ Φλεβάρης δὲν ἠχαριστεῖτο καθόλου νὰ βλέπῃ τὸν Ἀπρίλιον, διότι εὐθὺς ἐνθυμεῖτο ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπαθεν, ὅτι ὁ Ἥφαιστος παρὰ τοῦ Ἄρεως· ἦτο δὲ βέβαιον ὅτι, ἤθελε μεγάλως εὐχαριστηθῆ ἂν ἀπεπέμπετο καθ' ὁλοκληρίαν τῆς συντροφίας των, ὅσον εὐχαριστούμεθα ὅταν ἀπαλλαγῶμεν κακοῦ γείτονος.

— Ἀ! δὲν μπορεῖ, εἶπε· δώδεκα κ' ἡ βάρκα γέρνει· οὔτε ἕνας 'λιγώτερος οὔτε περισσότερος... Ἀλλὰ μποροῦμε νὰ τοῦ κάνομε ἕν' ἄλλο.

— Σὰν τί;

— Νὰ τὸν κάνωμε νὰ σκάσῃ.

Ὁ Φλεβάρης ἠυχαριστεῖτο.

— Ἀ! γιὰ λέγε· εἶπεν ἀγυπομόνως.

— Σήμερα τελειόν' ἡ διορία μου· καὶ αὔριο ἔρχετ' ἐκεῖνος· νὰ μοῦ δανείσῃς δυὸ ἡμέρες νὰ τὸν δυσκολέψωμε.

Ὁ Φλεβάρης ἔκυψε τὴν κεφαλήν. Οἱ μῆνες ἀγαποῦν τὰς ἡμέρας των, ὡς ὁ φιλάργυρος τὰ χρήματά του. Ἔπειτα οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσει νὰ δανείζουν ἡμέρας οἱ μῆνες· ὡς ἐκ τούτου, δὲν εἶχε καὶ πεποίθησιν ἂν ὁ Μάρτης ἦτο ἄξιος ἐμπιστοσύνης.

— Λοιπὸν μοῦ τὴς δίνεις; εἶπεν ὁ Μάρτης, διακόπτων τὰς σκέψεις του, θὰ τὸν προσβάλουμε ὅσο δὲν τοῦ πρέπει.

Αὐτὸ ἤθελε καὶ ὁ Φλεβάρης. Νὰ ἑτοιμασθῇ, ὁ Ἀπρίλης, νὰ στολισθῇ, νὰ πάγῃ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του καὶ νὰ εὕρῃ ἐπ' αὐτῆς ἄλλον, ὡς γαμβρός, ὁ ὁποῖος καταφθάνει εἰς τὸ σπίτι τῆς νύμφης καθ' ἣν ὥραν αὕτη στεφανώνεται μὲ ἄλλον· θὰ ἐπέστρεφε τότε καταλυπημένος, καταντροπιασμένος, θὰ ἐγίνετο ὁ περίγελως τῶν ἄλλων μηνῶν καὶ αὐτὸς θὰ ἐχαίρετο, θὰ ἐξεδικεῖτο... Ναί, ἦτο πολὺ εὐχάριστον τοῦτο, πολὺ καλόν· ἀλλὰ νὰ δώσῃ τὰς ἡμέρας του!...

— Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀλλιῶς; ἐψιθύρισε μετὰ δειλίας καὶ ἀποθαρρύνσεως ὡς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος γνωρίζει ὅτι ὁ λόγος του δὲν θὰ φέρῃ κανὲν ἀποτέλεσμα.

Ὁ Μάρτης ἐσκέφθη ὀλίγον,

— Ἀλλιῶς; δὲν μπορεῖ ἀλλιῶς· χρειάζονται δυὸ ἡμέρες.

— Σ' τὴς δίνω· εἶπεν ἀποφασιστικῶς ὁ Φλεβάρης.

— Μὰ τὴς χειρότερες· μὲ χαλάζι καὶ βροχή.

— Ναί· μὲ χαλάζι καὶ βροχή.

Δ'

Ὁ Μάρτης ἐθριάμβευεν. Εἶχε τέλος δύο ἡμέρας, δύο ἡμερόνυκτα γεμᾶτα χαλάζης καὶ βροχῆς, τὰ μόνα κατάλληλα μέσα διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὴν γρηᾶ Γαλανήν, ἥτις τόσον ἐτόλμησε νὰ περιφρονήσῃ τὴν δύναμίν του. Πλήρης χαρᾶς, ὡς ἡ Ἥρα ὅτε ἔλαβε τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Διὸς διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, πλήρης ὑπερηφανείας, ὡς ἄνθρωπος, ὅστις ἔχει τὰ μέσα νὰ ἐπιβληθῇ καὶ νὰ κατασταθῇ σεβαστὸς εἰς τοὺς ἄλλους, ἐξῆλθε θριαμβεύων τοῦ σπηλαίου.

Ἡ χάλαζα ἐν τούτοις ἐξηκολούθει ραγδαία καὶ ἀδάκοπος· παχεῖα, ὡς κάρυον, ἔπιπτε κροτοῦσα ἐπὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, ἐπὶ τῶν φυτειῶν καὶ τῶν σπαρτῶν καὶ τῶν δένδρων· πρὸ πάντων ὅμως πυκνή, πυκνοτάτη ἐπὶ τοῦ λόφου καὶ τῆς καλύβης τῆς γρηᾶ Γαλανῆς.

Ἔβραχη, ὡς καὶ ἡ γλῶσσα τῆς πτωχῆς μέχρις οὗ δύνηθῇ νὰ βάλῃ εἰς τὸ μανδῦρι τὰ κατσίκια καὶ τὰς αἰγάς της. Ὅτε δὲ ἠθέλησε νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν καλύβην της, εὗρεν αὐτὴν ἀδύνατον νὰ κρατήσῃ τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ὄμβρον. Καταιμωδιασμένη, ἀπηλπισμένη, κροτοῦσα τοὺς ὀδόντας ἐκ τοῦ ψύχους, ὡς γύφτος, ἔχουσα τὸν βάρβορον ὑπὸ τοὺς πόδας της καὶ τὴν χάλαζαν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς της, μὴ εὑρίσκουσα ἀλλοῦ προφύλαξιν, εἰσῆλθεν ὑπὸ μικρὸν λέβητα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἄλλοτε, κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας της, ἔβραζε τὸ γάλα τῶν αἰγῶν, τὸ ὁποῖον μετεποίει εἰς τυρὸν ἢ γιαγοῦρτι. Ἡ ἀνεψιά της ἔλειπε μετὰ τῆς κουμπάρας τῆς τῆς Σμαράγδως, ὥστε ἠδύνατο κάπως νὰ οἰκονομηθῇ ὑπ' αὐτὸ μέχρις οὗ παρέλθῃ ἐκεῖνο τὸ κακό, ἡ κοσμοχαλασά.

Ἀλλ' ἡ κοσμοχαλασὰ δὲν παρήρχετο· ὁ ὄμβρος ἐγίνετο σφοδρότερος ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτόν. Καὶ οὕτω ἐπέρασαν τὰ δύο ἡμερόνυκτα. Ὅτε δὲ ὁ Ἀπρίλιος ἦλθε καὶ ἀπεκατέστη ἡ γαλήνη τῆς φύσεως, ὡς ἡ γαλήνη τῆς θαλάσσης ὅτε ἐνεφανίζετο ἐπ' αὐτῆς ὁ Ποσειδῶν, ἡ καλύβη καὶ τὸ μανδρὶ τῆς γρηᾶς εἶχον καταπλακωθῆ ὑπὸ παχύτατον στρῶμα χαλάζης, ἐπὶ τοῦ ὁποίου μυρία πολύχροα πρίσματα ἐσχημάτιζον αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου...

Ὁ Μάρτης ὅτε εἶδε τετελεσμένην τὴν ἐκδίκησίν του, περιχαρὴς καὶ θριαμβεύων εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον.

— Ἔλα, γέροντά μου· δός μου τὴς 'μέρες μου 'πίσω· εἶπεν ὁ Φλεβάρης μειδιῶν.

Οὗτος παρετήρησεν αὐτὸν μὲ ἄγριον βλέμμα προξενήσαν ῥῖγος εἰς τὸν πτωχὸν μῆνα.

— Τί 'μέρες; εἶπε τραχέως· ἐκεῖναις εἶνε *ἡμέρες τῆς Γρηᾶς*.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΠΑΝΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΑΞΙΟΤΙΜΟΥ κ. Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 214)

Ἐπειδή, λέγει ὁ κ. συγγραφεύς, ἐν ταῖς βορείοις Ἰαπετικαῖς γλώσσαις ὑπάρχει ἡ ἀντίστοιχος τῆς Καππαδοκικῆς λέξεως *μεχάνι* ἢ *μουχάνι* ἢ *μουγάνι*, δι' αὐτὸ δὲν εἶναι λίαν πιθανὴ ἡ ἐκ τοῦ ἑλλην. *μηχανή-ριον* παραγωγὴ τῆς Καππαδοκικῆς ταύτης λέξεως. Ἐν τούτοις ἐγὼ ὁμολογῶ, ὅτι δὲν βλέπω τὴν ἀνάγκην τοῦ συλλογισμοῦ, καὶ ταῦτα τοσούτῳ ὀλιγώτερον, ὅσῳ ἧττον ἔχει τις νὰ προσκρουσῃ εἰς τὸ *ε* ἢ τὸ *ου* τῆς λέξεως καὶ ὅσῳ γνωστότερος (καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς) εἶναι ὁ τύπος οὗτος τῆς λέξεως.

Ὁμοίως λέγει ὁ κ. συγγραφεὺς ὅτι ἐπειδὴ τὸ *δ* δὲν ἀπεδείχθη ἀκόμη ἐν ταῖς Καππαδοκ. διαλέκτοις προφερόμενον ὡς *d*, δι' αὐτὸ ἐτυμολογία τις εἶναι ἀμφισβητήσιμος. Πολὺ καλά, ἀλλὰ βλέπετε τώρα, ὅτι ἀπαραίτητος βάσις καὶ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις τῶν φθογγ. μεταβολῶν, ἀπῄτησα δ' ἐγὼ ἄλλο τι ἢ τοῦτο;

Τὸ *λιτεύω* = δένω ἀνάγει ὁ κ. συγγρ. εἰς τὸ *λίσσομαι* καὶ *λιτή*· ἀλλὰ ταῦτα εἶναι, νομίζω, ποιητικαὶ οὐχὶ πεζολογικαὶ λέξεις. Τοῦτο δέ, ἂν μὴ εἶναι πάντοτε λόγος ἀποχρῶν ἵνα διαρρήδην ἀπαγορευθῇ πᾶσα ἀναζήτησις αὐτῶν ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ, εἶναι ὅμως πάντως ἱκανός, ἵνα καταστήσῃ ἤδη ἐκ τῶν προτέρων ὕποπτον τὴν τοιαύτην ἀνεύρεσιν.

τὰ χείλη της τὰ κράσπεδα τοῦ μανδύου τοῦ Γεωργίου. Τὸ αὐτὸ ἐκάμνετε καὶ ἐν Τυβίγγῃ ὅταν ἱστάμην εἰς τὴν κρήνην τοῦ Ἁγίου Γεωργίου ἢ μετέβαινον εἰς τὴν ἀγοράν. Ἤκουον πάντοτε ὄπισθέν μου! «Καλημέρα, κυρὰ Ῥοζαλία. Τί κάνει ἡ δεσποινὶς Μαρία;» Καὶ τότε πόσα μοὶ ἐδίδετε ὡραῖα δῶρα! τοὐλάχιστον τὰ δύο τρίτα τῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα φορῶ, προέρχονται ἀπὸ τὴν γενναιοδωρίαν σας.

— Ἀφήσατέ τα αὐτά, κυρά μου, διέκοψεν ὁ Γεώργιος. Καὶ ὅσον διὰ τὸν κύριόν σου, σὺ...

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε; ὑπέλαβεν ἐκείνη καμμύουσα τοὺς ὀφθαλμούς. Δὲν σᾶς εἶδον ἐπὶ ζωῆς μου. Δύνασθε νὰ βασισθῆτε εἰς ἐμέ! Μὴ σᾶς μέλει δι' αὐτό. Ἔπειτα ἐγὼ ἔχω τὴν ἀρχήν, ὅτι δὲν πρέπει ποτέ τις ν' ἀναμιγνύηται εἰς ξένας ὑποθέσεις.

Μετὰ τὰς λέξεις ταύτας κατέλιπε τὴν αἴθουσαν καὶ κατῆλθεν εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, διὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τὸ μαγειρεῖον. Ἐξήγαγεν ἐπικειλημμένως τὸ σκοῦδον ἐκ τοῦ δερματίνου θυλακίου της· καίπερ δ' ἐπαινοῦσα καθ' ἑαυτὴν τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ εὐγενοῦς εὐπατρίδου, ᾤκτειρεν αὐτὸν σιωπηλῶς διότι κατὰ τὴν ἐπάνοδόν του τόσον κακῶς ἀντημείφθη, καθόσον διετέλει πεπεισμένη ὅτι ἡ κυρία της εἶχεν ἄλλον ἔρωτα. Πρὸ τοῦ μαγειρείου, ἔστη ὅλως σκεπτική. Δὲν ἐγνώριζεν ἐὰν ἔπρεπε ν' ἀφήσῃ τὰ πράγματα ν' ἀκολουθήσωσι τὸν φυσικὸν αὐτῶν ῥοῦν, ἢ ἐὰν δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὸν εὐπατρίδην τὰς νυκτερινὰς ἐπισκέψεις.

— Ἀλλ' ἂς περιμείνωμεν, ὁ χρόνος εἶνε ἀγαθὸς σύμβουλος. Ἴσως θὰ τὸ παρατηρήσῃ ὁ ἴδιος χωρὶς ἐγὼ νὰ τῷ εἴπω τι. Δὲν πρέπει ἄλλως τε νὰ θέσῃ τις τὸν δάκτυλόν του μεταξὺ τῆς σφύρας καὶ τοῦ ἄκμονος· εἰς ὅλα τὰ πράγματα πρέπει τις νὰ σκέπτηται τὸ τέλος, διότι πλεῖστοι ὅσοι μετεμελήθησαν, διότι ἐνήργησαν μετὰ σπουδῆς. Μάλιστα! πρέπει τις ν' ἀκούῃ καὶ νὰ γνωρίζῃ νὰ σιωπᾷ.

Ἐν ᾧ ἡ κυρὰ Ῥόζα συνεκρότει συμβούλιον μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ της πρὸ τῆς θύρας τοῦ μαγειρείου, οἱ ἐρασταί μας συνεφιλιοῦντο ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν της. Ὁ Γεώργιος δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ εἰς τὸ ἱκετευτικὸν τῆς Μαρίας βλέμμα καὶ ὅταν ἠρώτησεν αὐτόν, διὰ τοῦ γλυκυτέρου ἐρωτικοῦ τόνου, ἐὰν συνδιηλλάγη, δὲν ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ ὄχι, καί, τοῦθ' ὅπερ σπανίως συμβαίνει, ἡ εἰρήνη ἐκλείσθη εἰς ὀλιγώτερον χρόνον ἢ ὅσος ἀπῃτήθη διὰ νὰ γεννηθῇ ἡ ἔρις.

Μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος ἤκουσεν ἡ Μαρία τὴν συνέχειαν τῆς ἀφηγήσεως τοῦ Γεωργίου· ἐχρειάσθη ὅμως ὅλη ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ νεανίου πρὸς τὴν πεφιλημένην του καὶ ἡ πίστις, ἣν ἔδιδεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ προγεγραμμένου, διὰ νὰ μὴ ὑπερβῇ πάλιν τοὺς ἀτρόφιγγας τῆς θύρας· διότι, ὅταν περιέγραψε τὴν συνάντησίν του καὶ τὴν μετὰ τοῦ ἱππότου συμπλοκήν του, ἠρυθρίασεν ἐκείνη, ἠνωρθώθη καὶ σφίγγουσα τὴν χεῖρα τοῦ ἠγαπημένου της, διεβεβαίωσεν αὐτόν, ὅτι διεξήγαγεν ἔνδοξον μονομαχίαν διότι συνεπλάκη μετ' ἀνδρειοτάτου ἀντιπάλου. Ὅταν δὲ διηγήθη ὅτι κατέβησαν εἰς τὸ *σπήλαιον τῆς ὁμίχλης*, ὅτι ἐπεσκέψαντο τὸν προγεγραμμένον καὶ πόσον, καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς γῆς καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς δυστυχίας, τῷ ἐφάνη μέγας καὶ εὐγενής, τὰ δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της. Ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανόν, ὡσεὶ ἐδέετο τοῦ Ὑψίστου σιωπηλῶς νὰ μεταβάλῃ τὴν σκληρὰν τύχην τοῦ ἀτυχοῦς τούτου καὶ ὅταν ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὅ,τι εἶπον, καὶ ὅτι ὁ κύριος τοῦ σπηλαίου ἐκάλεσεν αὐτὸν φίλον του καὶ ὅτι τότε ὑπεχρεώθη νὰ κηρυχθῇ ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος τῆς Βυρτεμβέργης καὶ τῶν δυναστευομένων, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Μαρίας ἐξέλαμψαν ἐκτάκτως. Παρετήρησεν ἐπὶ πολὺ τὸν Γεώργιον οὗτος δὲ ἐνόμισεν, ὅτι ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ τὴν φυσιογνωμίαν της, ἐνθουσιασμόν, ὅστις δὲν προήρχετο μόνον ἐκ τῆς χαρᾶς, ἣν ἠσθάνετο βλέπουσα αὐτὸν συντασσόμενον μετὰ τοῦ κόμματος τοῦ πατρός της.

— Γεώργιε! εἶπε. Πολλοὶ θὰ σὲ φθονήσωσι διὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα. Δύνασαι καὶ σὺ νὰ ὑπερηφανεύησαι ἐπὶ τούτῳ· διότι πιστεύσόν με, ὁ Ἰωάννης δὲν θὰ ὠδήγει τὸν τυχόντα παρὰ τῷ προγεγραμμένῳ.

— Τὸν γνωρίζεις; ὑπέλαβεν ὁ Γεώργιος, γνωρίζεις τὸ μυστικόν του; Ὦ! εἰπέ μοι, λοιπὸν ποῖος εἶνε; Οὐδέποτε εἶδον ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου τὸ βλέμμα, τὸ ἦθος, ὅλον τὸ ἄτομον αὐτοῦ, νὰ μοὶ προξενήσωσι τοιαύτην ἐντύπωσιν. Ποῦ ἔκειντο αἱ γαταί του; Ποῦ εἶνε ὁ πύργος, ἐξ οὗ ἀπεδιώχθη. Λέγει, ὅτι δὲν θέλει σήμερον νὰ φέρῃ ἄλλο ὄνομα ἢ τὸ «ἄνθρωπος» ἀλλ' ὁ βραχίων του, τοῦ ὁποίου ἐδοκίμασα τὴν ἰσχύν, τὸ εὐγενὲς βλέμμα του, μοὶ ἐγγυῶνται ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔσχεν ἔνδοξον ὄνομα.

— Εἶχεν ὄνομα, ἀπήντησεν ἡ Μαρία, ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ παραβληθῇ μετὰ τῶν ἐνδοξοτέρων· ἀλλ' ἀφοῦ δὲν σοὶ τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος, δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ προδώσω τὸ μυστικόν του· τοῦτο θὰ ἀντέβαινεν εἰς τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ἔδωκα χθές. Πρέπει λοιπὸν ὁ ἀγαπητός μου Γεώργιος νὰ ἔχῃ εἰσέτι ὀλίγην ὑπομονήν, ὅσον σκληρὸν καὶ ἂν τῷ φαίνηται τοῦτο, διότι εἶνε ὀλίγον περίεργος.

— Εἰς ἐμὲ ὅμως δύνασαι νὰ τὸ εἴπῃς διέκοψεν ὁ Γεώργιος. Δὲν ἀποτελοῦμεν ἓν μόνον πρόσωπον; Πρέπει νὰ κρατῶμεν μυστικόν τι, ὁ εἰς διὰ τὸν ἄλλον; Ἔλα; εἰπέ μοι γρήγορα· ποῖος εἶνε ὁ ἄνθρωπος τοῦ σπηλαίου;

— Μὴ θυμώνεις. Ἄκουσον· ἐὰν τὸ μυστικὸν τοῦτο ἀπέβλεπεν εἰς ἐμὲ μόνον, θὰ τὸ ἐμάνθανες καὶ θὰ ἠδύνασο δικαίως ν' ἀπαιτήσῃς νὰ τὸ μάθῃς· ἀλλά... Γνωρίζω καλῶς ὅτι θὰ ἐφυλάττετο ἐπίσης ἀσφαλῶς ὑπὸ σοῦ ὡς καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ τὸ εἴπω!...

Ὡμίλει εἰσέτι ἡ Μαρία, ὅταν ἠνοίχθη ἡ

Νομίζω δὲ πρὸς τοῦτοις ὅτι πᾶς λόγος περὶ μεταστάσεως τῶν ἐννοιῶν τοῦ *δεῖν* (δένειν) καὶ τοῦ *δεῖσθαι* (ἔχειν ἀνάγκην, παρακαλεῖν) εἶναι περιττός, ἐπειδὴ εὐκόλως ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ ῥήματα ἦσαν ἀνέκαθεν διάφορα· τὸ δεῖν (=δένειν) ἀνάγεται δηλ. εἰς ῥίζαν *δη-δε*, πρβλ. *δι-δη-μι*, *διά-δημα ὑπόδημα* Ἰνδ. *dâ-atji*, *dâ-man* κτλ. καὶ *δεινή*, *δει-δε-ίσκω* κτλ. τὸ δὲ δέομαι εἰς ῥίζαν *δευ-δυ*, ὅθεν *δύομαι*, *δευόμενος*, *δεύησεται*, *ἐδεύησεν*, *ἐπιδευής*. πρβλ. A. Fick Ἐτυμολ. λεξ. T. A'. σελ. 101 καὶ 111. Ὅπως δὲ λέγεται φεύγω-φυγή, δείκνυμι-δίκη οὕτω καὶ δεύομαι-δευής ἀλλὰ *δύ-η* κυρίως ἔλλειψις, ἀνάγκη, δυστυχία. Οὕτως ἑρμηνεύεται καὶ ἡ μὴ συναίρεσις τοῦ *δέω-ορμαι* παρ' Ἀττικοῖς (πρβλ. J. Wackernagel Kuhn Περιοδ. T. KE' 274 κέξ.).

Ἐπειδὴ ὁ κ. Καρολίδης ἐδίδαξεν ὅτι διὰ τῶν ἐναρκτικῶν καταλήξεων τοῦ παρατ. *σκα* κτλ. ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα ἐχαρακτηρίζετο ὡς ἀρχαιοτικωτάτη, παρετήρησα αὐτῷ, ὅτι ἡ κατάληξις αὕτη εἶναι κοινὴ σήμερον πολλοῖς ἰδιώμασιν, ὥστε οὐδὲν ὑπὲρ τῆς ἀρχαιοτητός τινος μαρτυρεῖ. Εἰς ταῦτα ἀπαντῶ μοι τώρα, ὅτι οὐχὶ αὐτὸς ἀλλ' ὁ πατὴρ τῆς γλωσσολογίας Βόπ ἐχαρακτήρισε τὴν κατάληξιν ταύτην ἀρχαιοτάτην, ἅτε καὶ ἐν ἄλλαις συγγενέσι γλώσσαις ἀπαντῶσαν. Θά μοι πιστεύσῃ, ἐλπίζω, ὁ κ. συγγρ. ὅτι καὶ ἐγὼ ἠξεύρω τι περὶ τούτων ἐπόξαζεν ὁ Βόπ, ἀλλ' ἐπίσης καὶ ὅτι δὲν πρόκειται περὶ τῆς ἀρχαιότητος τῆς καταλήξεως καθόλου καὶ ἀπολύτως, ἀλλὰ περὶ τούτου, ἂν ἡ Καππαδοκικὴ διάλεκτος ἴσα-ἴσα διὰ τὴν διάσωσιν ταύτης πρέπει νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀρχαικὴ καὶ ἀρχαικωτέρα τῶν λοιπῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς· τοῦτο ἠρνήθην ἐγὼ παρατηρήσας ὅτι ταῦτα ἔχει ἡ Καππαδ. κοινὰ πρὸς πολλὰς ἄλλας, καὶ ἐνθυμούμενος ὅτι οὐχὶ ἡ ὅπῃ κοινοῦ ἀρχαίων διατήρησις (π. χ. ἡ τῆς αὐξήσεως, ἡ τοῦ *c* τῆς ὀνομαστικῆς τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων εἰς -ος κτλ.), ἀλλ' ἡ ἰδιαιτέρα ὑπό τινος διαλέκτου διαφύλαξις ἰδιοτέρων αὐτῇ ἀρχαίων εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἀρχαιοτικότητος.

Τὸ ἀνέκοθεν ὅπερ ὁ ἀξιότιμος κ. Καρολίδης φέρει τρόπον τινὰ εἰς ἀπόδειξιν, ὅτι καὶ τὸ παναρχαῖον *η* τρέπεται εἰς ἀμακρόν, δὲν σημαίνει, νομίζω, τίποτε· διότι, ὅπως λέγεται ἀλεκαπιδιὰ (ἠλακάτη), Ἀράκλειο (= Ἡράκλειον), οὕτω καὶ ἀπάνω καὶ ἀπομονὴ (=ὑπομονή) καὶ ἀδόνι, καὶ ἀρθούνι κτλ. Ἐπειδὴ δὲ δυσκολεύεται ὁ κ. συγγραφεὺς νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ παθητ. ἀόρ. ἔλαβε τὸ *α* ἐκ τῆς ἐνεργ. φωνῆς, ἀναγράφω ὅτι ὅπως αἱ καταλήξεις *κανες-κε* ἐκ τῆς ἐνεργ. φωνῆς μετεβιβάσθησαν ἐπὶ τὸν παθ. ἀόριστον (εὑρέθηκα, εὑρέθηκες...) καὶ ὅπως τὸ *-σαν* τοῦ ἐνεργ. καὶ παθητ. ἀορ. μετεβιβάσθη καὶ ἐπὶ τὸν παθητ. παρατ. (ἐγενόνησαν), οὕτως ἀναντιλέκτως καὶ τὸ *-αν* ἐκ τῆς ἐνεργ. φωνῆς μετέβη εἰς τὸν παθητ. ἀόριστον ἐν τῇ Ἀσίᾳ.

Περὶ τοῦ χαίμαν παρατηρῶ, ὅτι ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἠξεύρομεν, ὅτι ἐν μὲν τῇ Γερμαν. γλώσσῃ κανονικῶς διὰ τὸν νόμον τοῦ Grimm τὸ *h* προῆλθεν ἐκ τοῦ *k*, ἐν δὲ τῇ Ἑλλην. οὐχί, εἴπον ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ταύτισις τοῦ χαίμαν πρὸς τὸ heim. Αἱ δὲ σποραδικαὶ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμφίβολοι μεταβολαὶ ἄλλων φθόγγων ἐν ἄλλαις γλώσσαις εἰς *h*, ἀ. ἀναφέρει ὁ κ. συγγραφεύς, δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ παραβάλωμεν τὸ Καππαδ. χαίμαν πρὸς τὸ ἀρχῆθεν μὲν *κ* ἔχον (κεῖμαι, ϱêtê, quies, kêmas) ἔπειτα δὲ *h heim*. Καὶ γνησία δὲ ἀρχαιοτάτη Καππαδοκὴ λέξις ἂν ὑπετίθετο τὸ *χαίμάν*, πάλιν δὲν ἠδύναρο νὰ παραβάλληται πρὸς τὸ heim, ἐκτὸς ἂν ἀπεδεικνύετο, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀρχ. Καππαδ. συνέβη κανονικὴ τοιαύτη τοῦ *κ* τροπὴ εἰς *χ*. Τὸ χαίμαν λοιπὸν δὲν δύναται ὑπάγεται εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ κεῖται, ἡ τοὐλάχιστον τὸ *χ* δὲν ἑρμηνεύεται οὐδαμῶς διὰ τῆς παραθέσεως τοῦ heim, ὁ-λως ἰδιαζόντως αἰτίαν ἔχοντος. Καθόλου λοιπὸν λέξεις ἄλλης γλώσσης ἀρχόμενοι ἀπὸ *χ* δὲν ἐπιτρέπεται νὰ προσβάλλωμεν πρὸς Γερμανικὰς ἀπὸ *h* ἀρχομένας. Οὐδὲ ἡσσονὰς δυσχερείας παρέχει μοι καὶ τὸ αὐτοῦ χαίμαν, ὅπερ οὐδαμῶς δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ αὐτοῦ heim.

Ἀρχαικὰς γλῶσσας καλοῦσι σήμερον πάντες οἱ γλωσσολόγοι οὐχὶ μόνον τὴν γλῶσσαν ἑνὶ τὸ Zend-Avesta εἶναι γεγραμμένον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀρχαίων καὶ νέων Περσῶν, Ἀφγανῶν, Ἀρμενίων καὶ ἄλλων τοῦ Ἰρὰν λαῶν ἡ τοῦ Avesta γλῶσσα λέγεται ἰδιαιτέρως καὶ ἀρχαία Βακτριανή, ἐπειδὴ ὑποτίθεται ὅτι ἐλαλεῖτο ἐν τῇ Βακτριᾳ, ἀλλὰ τοῦτο οὐδαμῶς βέβαιον· Αἱ Ἰρανικαὶ δὲ γλῶσσαι αὗται μετὰ τῆς Ἰνδικῆς ἀποτελοῦσι τὰς Ἀρίας γλώσσας. Αὕτη εἶναι ἡ χρῆσις σήμερον. Ἐν τοῖς χαρακτηριστικοῖς δέ, ἃ διαστέλλουσι τὰς Ἰρανικὰς ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς, πρῶτον πάντων καταλέγει ὁ H. Hübschmann ἐν Kuhn Περιοδ. Τ. Κ. Γ'. σελ. 14 τὴν τροπὴν τοῦ ὀδοντικοῦ τούτου στίγμα εἰς *h*, ὁσάκις δὲν συνεδέετο μετὰ προηγουμένου ἢ ἑπομένου αὐτῷ συμφώνου. Τὸ *s* δὲ τοῦτο μόνη ἐκ τῶν ἐν Ἀσίᾳ συγγενῶν γλωσσῶν διέσωσεν ἀθικτον ἡ τῶν Ἰνδῶν, πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι μετέβαλον αὐτὸ εἰς h. Ἂν λοιπὸν ἀπεδεικνύετο, ὅπως διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ *σαμοῦ* καὶ *σάμα* πρὸς τὸ *samam* κτλ. τῶν Ἰνδῶν ἐζητεῖτο, ἡ διατήρησις τοῦ *s* τούτου καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Καππαδ., πάντως ἔπρεπε νὰ ὑποληφθῇ, ὅτι σφόδρα στενὴ συγγένεια ἐπικρατεῖ μεταξὺ τοῦ Καππαδ. καὶ Ἰνδικοῦ, καὶ δὴ ὅτι πρέπει ἀμφότεραι αἱ γλῶσσαι νὰ θεωρηθῶσιν εἰς ἓν ὅλαι ἀποτελοῦσαι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Ἰρανικάς, τὴν Ἀρμενικὴν κλπ. Ἐνῷ δὲ διὰ τῆς ταυτίσεως τῶν *σάμα*, *σαμοῦ* πρὸς τὸ *samam* κτλ. ἐφέρετο τὸ ἀρχ. Καππαδ. εἰς τοσοῦτον στενὴν σχέσιν πρὸς τὸ Ἰνδικόν, ἀφνης διὰ τῆς ταυτίσεως τοῦ *χάμα* καὶ *χαμοῦ* πρὸς τὸ Ἰραν. *hama* θύρα καὶ μολοσσὸς ἐκτάκτου μεγέθους ὠμησεν εἰς τὸ δωμάτιον. Ὁ Γεώργιος ἠγέρθη ἀποῦσῃ, διότι οὐδέποτε εἶχεν ἴδει κύνα τοιούτου ἀναστήματος καὶ τοιαύτης ἰσχύος.

Ὁ κύων ἔστη ἐνώπιόν του, παρετήρησεν αὐτὸν ἀνακυκλῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἤρξατο ὠρυόμενος. Βαθεῖαι καὶ ὑπόκωφοι ὑλακαὶ ἐξήρχοντο τοῦ στήθους τοῦ ὡς πρόδρομος ἀπειλητικῆς καταιγίδος καὶ αἱ συμμετρικαὶ σειραὶ τῶν ὀδόντων του, τὰς ὁποίας ἐδείκνυεν, ἀνήγγελλον ὅτι ἦτο πρόμαχος, τοῦ ὁποίου δὲν ἔπρεπε νὰ ἐξεγείρωσι τὴν ὀργήν.

Μία λέξις τῆς Μαρίας ἤρκεσε νὰ καταπραΰνῃ καὶ ἡσυχάσῃ αὐτόν. Ἐθώπευσε τὴν ὠσαίαν του κεφαλήν, ἐν ᾧ οἱ νωμονες ὀφθαλμοὶ τοῦ ζῴου ἐστρέφοντο ὅτε μὲν πρὸς αὐτήν, ὅτε δὲ πρὸς τὸν νεανίαν.

— Ἔχει τὴν νοημοσύνην ἀνθρώπου, εἶπε μειδιῶσα. Ἦλθε νὰ μὲ ὑπομνήσῃ ὅτι ὀφείλω νὰ μὴ προδώσω τὸν ἄνθρωπον τοῦ σπηλαίου.

— Μεγαλοπρεπὴς κύων! Βεβαίως, οὐδέποτε εἶδον τοιοῦτον! Πῶς ἀνεγείρει ὑπερηφάνως τὴν κεφαλήν! Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀνήκει εἰς βασιλέα τινὰ ἢ αὐτοκράτορα!

— Ἀνήκει εἰς τὸν προγεγραμμένον, ὃν πέλαβεν ἡ Μαρία καὶ ἐπειδὴ ἠτοιμαζόμην ν' ἀποκαλύψω τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου του, ἦλθε νὰ μ' ἐμποδίσῃ.

—Ἀλλὰ διατί ὁ ἱππότης, δὲν ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν κύνα του; Βραχίων ὅπως ὁ ἰδικός τοῦ βοηθούμενος ὑπὸ τοιούτου ζῴου δὲν θὰ ἐφοβεῖτο οὔτε ἡμίσειαν δωδεκάδα ἐπιδρομέων.

— Τὸ ζῷον εἶνε ἄγρυπνος φύλαξ, ἀπηντήσησεν, ἀλλ' εἶνε ἄγριον. Ἐὰν τὸν εἶχε κάτω ἐν τῷ σπηλαίῳ, θὰ εἶχεν ἀναμφιβόλως ἀφαλῆ ἀμυνάν· ἀλλ' ἐὰν κατὰ τύχην, εἰσηρχετό τις εἰς τὸ σπήλαιον, εἶνε μὲν τόσον μέγα, ὥστε δὲν θὰ εὕρισκον τὸν ἄνθρωπον, θὰ τὸν προέδιδεν ὅμως ὁ κύων. Θὰ ὑλάκτεῖ καὶ θὰ ὠρύετο ἅμα ἤκουε βήματα καὶ τὸ κρησφύγετον τοῦ προγεγραμμένου θὰ ἀνεκαλύπτετο ἕνεκα τούτου διέταξεν αὐτὸν ἀναχωρῶν νὰ μένῃ ἐνταῦθα. Ἔννοεῖ τὴν διαταγήν, ἐγὼ δ' ἐπιμελοῦμαι αὐτοῦ. Αἰσθάνεται μεγάλην λύπην, διότι ἀπεχωρίσθη τοῦ κυρίου του πρέπει δὲ νὰ ἴδῃς τὴν χαράν του, ὅταν ἔρχεται τὴν νύκτα. Γνωρίζει ὅτι ὁ κύριός του θὰ ἔλθῃ ταχέως εἰς τὸν πύργον καὶ ὅταν ἡ γέφυρα καταβιβάζηται, ὅταν τὰ βήματα τοῦ ἀνθρώπου ἀντηχήσωσιν εἰς τὴν αὐλήν, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ συγκρατήσῃ τις αὐτόν· θὰ συνέτριβεν ὅλας τὰς ἀλύσεις διὰ νὰ ὑπάγῃ πλησίον του.

Ὡραία εἰκὼν τῆς πίστεως! ἀλλὰ ὡραιοτέρα ἔτι εἶνε ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν ὁ κύων οὗτος ἀνήκει. Εἶνε ἀνησία μου, προσέθηκεν ὁ Γεώργιος. Γνωρίζω ὅτι ἡ περιεργία δὲν ἁρμόζει εἰς ἄνδρα· οὐχ ἧττον ὅμως ἐπεθύμουν νὰ μάθω ποῖος εἶνε.

(Ἕπεται συνέχεια).

κτλ. ὑποτιθεμένου τοῦ *χ*=h, τὸ αὐτὸ Καππαδ. παρουσιάζετο ὡς μετέχον τῶν Ἰρανικῶν ἰδιοτήτων. Εἶναι βεβαίως ἀληθὲς ὅπερ λέγει ὁ κ. συγγραφεὺς ὅτι αἱ Ἰρανικαὶ γλῶσσαι εἶναι συγγενέστατα τῇ Ἰνδικῇ, ἀλλ' ἐπίσης εἶναι ἀληθές, ὅπως καλλιστα ἠξεύρει ὁ κ. συγγραφεύς, ὅτι οὐχ ἧττον ἔχουσι καὶ τοὺς ἰδιαιτέρους αφόδρα διακεκριμένους χαρακτῆρας των μάλιστα ἐν τῇ φθογγολογίᾳ, εἴδομεν δὲ καὶ ὅτι μεταξὺ τῶν πρώτων εἶναι ἀκριβῶς ἡ τοῦ *s* ταύτου διάθεσις. Ὅ,τι δὲ λέγει ὁ κ. συγγραφεὺς περὶ τῆς διατηρήσεως μὲν τοῦ *σάμα* παρὰ τοῖς Φαρασιώταις, τοῦ δὲ χάμα παρὰ τοῖς κατοικοῦσι τὸ Λευκόν ὄρος, δὲν εἶναι, βέβαια κατ' ἀρχὴν ὅλως ἀδύνατον, ἀλλ' ἂν μὴ ἀπατῶμαι, σφόδρα ἀπίθανον, καθ' ὅσον οὕτως ἔπρεπε νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἀνέκαθεν ὑπῆρχον δύο διάφοροι ὅλως ἐν Καππαδοκίᾳ γλῶσσαι, ἡ μὲν συγγενεύουσα μέγιστον πρὸς τὴν Ἰνδικὴν διὰ τὸ *σ*, ἠδὲ πρὸς τὰς Ἰρανικὰς διὰ τοῦ *h*, ὅπερ εἰ καὶ δυνατόν, οὐχ ἧττον ἐκτὸς πάσης πιθανότητος.

Ἐλπίζων, ὅτι θὰ κρίνητε, κύριε Συντάκτα, ὅτι ἐπῆλθε τέλος διὰ τῶν ἀμοιβαίων παρατηρήσεων ἡ ἐπιθυμητὴ διαλεύκανσις τοῦ ζητήματος, διατελῶ ὑμέτερος.

Γ. Ν. ΚΑΤΖΙΔΑΚΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΜΥΘΟΙ—ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ

ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΕΣ

ΥΠΟ

ΦΩΤΙΟΥ ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ (ΦΩΤΑΚΟΥ)

(πρώτου ὑπασπιστοῦ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη)

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΗΔΗ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑ

ΝΘ'

Ὁ μακαρίτης ὁ Τσόγκας ἔλεγεν «ἂν εὕρετε ἕνα πρᾶγμα ὅπου ἀνακατόνεται εἰς ὅλα.» Κάθε ἕνας λοιπὸν ἀπὸ τοὺς καπετανάιους ἔλεγεν ὅ,τι ἐσυλλογίζετο. Τότε ὁ Τσόγκας τοὺς ἔλεγεν· «ὄχι, μωρὲ παιδιά· δὲν εἶν' ἔτσι· δὲν τὸ ἠύρατε. Εἶναι ὁ ἰδικός μου ὁ Ἀναγνώστης Μόστρας ὅπου τὰ γνωρίζει ὅλα.»

Ξ'

Ἕνας παππᾶς ὀρθόδοξος προσελήθη νὰ βαπτίσῃ τὸ παιδὶ ἑνὸς χωρικοῦ. Τὸ παιδάκι ἦτον ἀδύνατον· ἀλλ' ὁ παπᾶς τὸ ἐκολύμβησε μέσα εἰς τὴν κολυμβήθραν καὶ τὸ ἐκράτησε πολὺ διὰ νὰ κολλήσῃ, ὡς ἔλεγε, τὸ βάπτισμα, καὶ [illegible] θανε. Τότε εἶπεν εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ παιδιοῦ· «φέρετε ἄλλο, γιατὶ αὐτὸ πάει· καὶ γλήγορα διότι ἔχω καὶ δουλειά.»

ΞΑ'

Οἱ διδάσκαλοι ὅλοι εἶναι λωλοί, δηλ. ὄχι μὲ τὰ σωστά των, κάτι τοὺς λείπει, ἐπάνω κάτω *λαβίζουν*, καὶ ἰδοὺ πῶς ἡ λάβδα ἐσυμφώνησεν. Ἂν πάρῃς μετρῶν ὅλα τὰ ὑπουργεῖα, τὰς νομαρχίας καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς τοῦ Κράτους, καμμία ἀπὸ αὐτὰς δὲν ἔχει τὴ λάβδα, ἀλλὰ μόνον τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν τὴν ἔχει.

ΞΒ'

Ἕνας ἐσυνήθιζε νὰ βάνῃ εἰς τὴν μύτην τοῦ ταμπάκου καὶ τὴν ταμπακέρα τὴν ἔβανεν εἰς τὴν *ταίπην* του· εἶχε δὲ μαζύ καὶ τὸ μαχαῖρι του. Μίαν ἡμέραν ἐρέλωσε μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ θύμωσε νὰ τὴν σφάξῃ· ἄπλωσε τὸ χέρι του νὰ πάρῃ τὸ μαχαῖρι, ἀλλὰ εὗρε τὴν ταμπακέρα· ἐλησμόνησε τὸ μαχαῖρι καὶ πῆρε μία πρέζα.

ΞΓ'

Ἕνας ἄνθρωπος ἐπερνοῦσε τὸν ποταμὸν Ῥουφιᾶν (Ἀλφειόν), καὶ τοῦ ἔπεσεν ἡ καπότα του. Ἄπλωσε τὸ χέρι του νὰ τὴν θθέσῃ καὶ τὴν κρατήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐμπόρεσε, καὶ τότε εἶπεν· «ἂς πάῃ διὰ τὴν ψυχὴν τοῦ πατέρα μου».

ΞΔ'

Ἐπὶ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος αἱ ἐκλογαὶ ἐγένοντο διὰ ψήφων. Αἱ δὲ ψῆφοι ἦσαν σὰν μπάλλαις μαύραις καὶ ἄσπραις. Ἦτο νόμος ῥητὸς ἡ μυστικότης καὶ ὁ τρόπος πῶς νὰ ῥίπτουν τὰς ψήφους. Αἱ κάλπαι ἦσαν στάμναι, ἔδεναν τὴν ὀπὴν αὐτῶν καὶ τὰς ἐσφράγιζαν καλῶς· καὶ τοῦτο ἐγίνετο κάθε ἡμέραν ἐνόσῳ διήρκει ἡ ψηφοφορία, τὴν δὲ ἑσπέραν ὁ κλητῆρας ἔπερνε τὴν στάμναν καὶ τὴν ἐπήγαινεν εἰς τὸ ἐπαρχεῖον δι' ἀσφάλειαν.

Μίαν φορὰν τὸ κόμμα τὸ ἡττηθὲν εἶχε τὴν ἐκλογήν, διότι δὲν εἶχε ψήφους, ἐσκέφθη νὰ ἀγοράσῃ τὸν κλητῆρα, καὶ ἐτεχνάσθη νὰ ματαιώσῃ τὴν ψηφοφορίαν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν καὶ ἐδίδαξε τὸν κλητῆρα νὰ προσποιηθῇ, ὅτι σκοντάπτει εἰς τὴν πέτρινην σκάλαν τοῦ ἐπαρχείου, νὰ ῥίψῃ τὴν στάμναν κάτω νὰ τσακισθῇ, νὰ ῥιπισθοῦν αἱ ψῆφοι, καὶ οὕτω νὰ ματαιωθῇ ἡ ἐκλογή.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

Ἐν Βιέννῃ καὶ Βουδαπέστῃ δημοσιεύεται νῦν σύγγραμμα εἰκονογραφημένον ὑπὸ τὸν τίτλον Oesterreich-ungarn in Nort und Bild (Ἡ Αὐστροουγγαρία διὰ τῆς γραφίδος καὶ τῆς μουσίδος) ὀφειλόμενον εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἀρχιδουκὸς Ῥοδόλφου κληρονόμου τοῦ θρόνου τῶν Ἀψβούργων. Ὁ νεαρὸς οὗτος πρίγκιψ, ὅστις ἔτυχε τὰ μάλιστα ἐπιμελημένης ἀγωγῆς ὑπὸ τὴν διαδοχικὴν διεύθυνσιν τοῦ στρατηγοῦ Γκοντρκοὺρ καὶ τοῦ κόμητος δὲ Μπομπέλλ ἔχει συγγράψει μέχρι τοῦδε πλείστας κυνηγετικὰς καὶ ὁδοιπορικὰς διηγήσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιτυχεῖς.

Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῶν πρώτων του ἔργων ἠθέλησε νὰ πράξῃ μεγαλειτερόν τι καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν δημοσιεύσιν εὐρέος συγγράμματος, ὅπως καταστήσῃ γνωστοὺς ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ τοὺς διαφόρους λαούς, οἵτινες ἀπαρτίζουσι τὴν αὐστροουγγρικὴν αὐτοκρατορίαν.

Διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου, ὅπερ θ' ἀπαρτισθῇ ἐξ 100 εἰκονογραφημένων τευχῶν, προσεκλήθησαν νὰ συνεργασθῶσιν οἱ κυριώτεροι συγγραφεῖς καὶ ζωγράφοι τῆς μοναρχίας. Διωρίσθησαν πρὸς τούτοις δύο ἀρχισυντάκται ὁ Δ' Βάγλερ, δραματικὸς ποιητὴς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐκτιμωμένων, διὰ τὴν γερμανικὴν ἔκδοσιν, καὶ ὁ Μ. Σόκαι «Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς τῆς Οὐγγαρίας» ὅπως ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν οἱ συμπατριῶταί του, διὰ τὴν οὐγγρικὴν ἔκδοσιν. Ὁ ἀρχιδοὺξ διάδοχος ὅμως ἐπεφυλάξατο ἑαυτῷ τὴν πραγματικὴν διεύθυνσιν, ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς ἀνακτόροις εὕρηνται τὰ γραφεῖα τῆς συντάξεως.

Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα τεύχη διακρίνονται διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν θεμάτων καὶ πρὸ πάντων διὰ τὸν μέγαν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἐπιμεμελημένην ἐκτύπωσιν τῶν εἰκονογραφιῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

— Διὰ τῆς εὑρέσεως γυναικείου τινὸς κορμοῦ κατὰ τὰς γνωστὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει εὐτυχεῖς ἀνασκαφὰς συνεπληρώθη παναρχαῖον ἄγαλμα, βαπτισθὲν *ξόανον* ὑπὸ ἀναδόχων, μὴ φοβηθέντων τοὐλάχιστον τὴν ἐπικρατοῦσαν παρὰ τῷ λαῷ δοξασίαν τῆς ἀφομοιώσεως ἀναδόχων καὶ ἀναδεκτῶν. Ἐν τούτοις τὸ ἄγαλμα τοῦτο, ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν ἦναι, ὡς ἐκ τῶν χρωματισμῶν του, τῆς ἐνδυμασίας του, τῆς ἐκφράσεώς του καὶ τῆς ὅλης διατάξεως τῶν μελῶν του εἶναι παραδοξότατον καὶ ἄξιον ἐπισταμένης σπουδῆς.

— Ὁ «Χρόνος» τῶν Παρισίων, δημοσιεύει, ὅτι ἐν τῇ *Ἀκαδημείᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν* ἐγένετο σπουδαία ἀνακοίνωσις περὶ μεγάλου ἀρχαιολογικοῦ εὑρήματος ἐν Βάρῃ τῆς Ἰταλίας, εὑρεθέντων ἐν κιβωτίῳ, ἐντετοιχισμένῳ ἐντὸς τοῦ πάχους ἑνὸς τῶν τοίχων τῆς μητροπόλεως τῆς Βάρης, ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας χρυσοβούλλων βυζαντινῶν ἐπὶ περγαμηνῶν.

Οὐδέποτε ἄλλοτε ἀνεύρεθη παρομοία ἀποταμίευσις ἀρχείων. Καθίσταται δὲ ἐπὶ μᾶλλον βέβαιον, ὅτι κατὰ τοὺς παρωχημένους χρόνους συχνάκις ἔλαβον τὴν ἰδέαν νὰ διαφυλάξωσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πολύτιμα ἔγγραφα, καὶ τοῦτο παρέχει τὴν ἐλπίδα, ὅτι θέλουσιν ἀνακαλυφθῇ σπουδαῖα εὑρήματα, ἐὰν ἐνεργηθῶσι λεπτομερεῖς ἔρευναι. Ὑποθέτομεν ὅτι ἡ ἀνακάλυψις αὕτη μᾶλλον ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἐνδιαφέρει.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Ἅμα γνωσθέντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ θανάτου τοῦ παρ' ἡμῖν διαπρεποῦς ἀρχιτέκτονος *Ἀυσάνδρου Καυταντζόγλου*, ἔσπευσεν ἡ ἐκεῖ Ἀκαδημία τῶν ὡραίων τεχνῶν, ἧς ἐτύγχανεν ἐπίτιμον μέλος, νὰ ψηφίσῃ τὴν ἀνάρτησιν τῆς εἰκόνος τοῦ ἀποθανόντος Ἕλληνος καλλιτέχνου εἰς τὴν σειρὰν τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν. Ἡ ἐκτέλεσις τῆς εἰκόνος ταύτης ἀνετέθη εἰς

τὸν παρ' ἡμῖν καθηγητὴν κ. Ν. Αὐτραν, ἥτις καὶ πρὸ μικροῦ ἐτελείωσεν.

Ὡσαύτως καὶ ἡ ἡμετέρα καλλιτεχνικὴ Σχολὴ ἀνέθηκε πρὸ τινος τὴν ἐκτέλεσιν τῆς εἰκόνος του, ὡς πρώτου διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς, εἰς τὸν αὐτὸν καλλιτέχνην κ. Ν. Αὐτραν.

— Ἐν τῇ ἐφετινῇ καλλιτεχνικῇ ἐκθέσει τῶν Παρισίων, ἐσχάτως ἀνοιγείσῃ πολλὰ καὶ μεγάλης ὄντως καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἐξετέθησαν ἔργα. Ἐν τῷ καταλόγῳ αὐτῶν ἀπαντῶμεν καὶ ἔργον τι τοῦ ὁμογενοῦς καλλιτέχνου κ. Θ. Ῥάλλη ἐκθέντος εἰκόνα παριστάνουσαν *Ἑστιατόριον ἑλληνικῆς μορῆς*. Περὶ τῆς εἰκόνος ταύτης ὡς καὶ περὶ τῆς ἐκθέσεως ἐν γένει ἐπιφυλαττόμεθα νὰ δώσωμεν ἐκτενεστέρας τινὰς πληροφορίας ἐν τῷ προσεχεῖ ἡμῶν φύλλῳ.

ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

[Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ᾆσμα, ἀνῆκον εἰς τὴν γνωστὴν σειρὰν τῶν ᾀσμάτων τῆς Ἀρετῆς, ἀλλὰ φέρον ἱκανὰς παραλλαγὰς καὶ ἰδίως τὴν εἰς πτηνὸν μεταμόρφωσιν τῆς μητρός].

ΧΟΥΡΧΟΥΛΟΣ[1] ΚΑΙ ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ

Καλότυχά εἰνε τὰ βουνά, καλότυχοι κι' οἱ κάμ-
[ποι,
καλότυχη κι' ἡ Ἀρετὴ μὲ τὴ γεννιὰ ὅπ' ὄχει,
ποὺ εἶχε τοὺς ἐννιὰ ἀδερφοὺς τὰ δεκοχτὼ ξαδέρ-
[φια.
Μὰ 'κεῖ ἐπροξενεύανε τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ ξένα.
Οἱ 'ννιὰ ἀδερφοὶ δὲν ἤθελαν, κι' ὁ Κωνσταντῖνος
[θέλει
— Μάννα, Ὀ' ἄς τὴ δώσωμε τὴν Ἀρετὴ 'ς τὰ
[ξένα,
ποὺ 'μαι κ' ἐγὼ πραμματευτὴς νὰ 'χω τὸ γυ-
[ρισμά μου.
— Κώστα, ἂν μ' εὕρῃ ἀρρωστιὰ, τὴν Ἀρετὴ τὴν
[θέλω.
— Μάννα, ἂν σ' εὕρῃ ἀρρωστιὰ, ἐγὼ πᾶ καὶ στὴ
[φέρνω.
— Κώστα, ἂν μ' εὕρῃ θάνατος, τὴν Ἀρετὴ τὴν
[θέλω.
— Μάννα, ἂν σ' εὕρῃ θάνατος, ἐγὼ πᾶ καὶ στὴ
[φέρνω.
Μᾶρθε καιρὸς καὶ 'πέθανε ὁ Κωνσταντῆς 'ς τὰ
[ξένα.
Πεθάνεν κι' οἱ ἐννιὰ ἀδερφοί, τὰ δεκοχτὼ ξα-
[δέρφια.
Σ' τὸ παραθύρι ἐκάθεταν τῆς Ἀρετῆς ἡ μάννα
κι' ἔλεε μυρολόϊ.
— Ὅσο λυώνει τὰ σίδερο νὰ λυώνῃ ὁ Κωσταντῖνος,
ποὺ μοῦ 'δωσε τὴν Ἀρετὴ πολὺ μακρυὰ 'στὰ ξένα.
Κι' ὁ Κωσταντῆς ποὺ τ' ἄκουσε πολὺ τοῦ βαρυ-
[φάνη.
Τὸ μνῆμ' ἀνεταράχθηκε κι' ὁ Κωσταντῆς ἐβγῆκε,
κάνει [illegible] λόγο, τὸ σάβανό του σέλα
κι' ἀπάνω καβαλίκευσε 'ς τὴν Ἀρετὴ νὰ πάῃ.
Σ' τὸ δρόμο ὅπου πήγαινε τὸ Θεὸ παρακαλοῦσε:
— Θέ μου, νὰ 'βρῶ τὴν Ἀρετὴ 'ς τὸ γάμο νὰ χο-
[ρεύῃ.
Καθὼς ἐπαρακάλαε ἐπῆγε καὶ τὴν 'βρῆκε.
— Ὥρα καλή σου, Ἀρέτω μου, — Καλῶς τὸν
[Κωσταντῖνο.
— Κώστα, ἂν ἤρθες γιὰ καλό, νὰ βάλω κι' ἄλλα
[ροῦχα
εἰδὲ κι' ἂν ἤρθες γιὰ κακό, νὰ βγάλω κι' ἀπὸ
[τοῦτα.
— Ἀρέτω, ἡ μάννα δὲ 'μπορεῖ, κι' ἤρθα γιὰ νὰ
[σὲ πάρω
Κι' ἡ Ἀρετὴ κεβάλικε 'ς τὴ μάννα της νὰ πάῃ.
Σ' τὸ δρόμο ὅπου πήγαιναν, στὸ δρόμο ποὺ δια-
[βαῖναν,
πουλάκι 'πῆγε κι' ἑκατὸς 'ς τοῦ Κώστα τὸ κε-
[φάλι.
Δὲν κελαδοῦσε 'σὰν πουλὶ μηδὲ 'σὰν χελιδόνι,
μὰν' ἐκελάδαε κι' ἔλεγε μ' ἀνθρώπινη λαλίτσα:
Δὲν εἶνε κρῖμα κι' ἄδικο, δὲν εἶνε κι' ἁμαρτία
νὰ περπατοῦν οἱ ζωντανοὶ μὲ ταῖς ἀποθαμμέ-
[νους;
— Κώστα, τί λέει τὸ πουλὶ τί λέει τὸ χελιδόνι;
— Πουλάκι εἶν' κι' ἂς κελαδῇ, πουλάκι εἶν' κι' ἂς λέῃ.
— Κώστα, ποῦ 'ναι τὰ δόντια σου, ποῦ 'ναι
[ἡ λεβεντιά σου,
ποῦ εἶνε τὰ ξανθὰ μαλλιά, ποῦ εἶνε κι' ἡ ἀν-
[δρειά σου;
— Βαρειὰ ἀρρωστιὰ μ' ἐκόλλησε κι' ἔπεσαν τὰ
[μαλλιά μου
κι' ἔπεσαν καὶ τὰ δόντια μου κι' ἐχάθη ἡ λε-
[βεντιά μου.
Μὰ ἐκεῖ ἐκοντοζύγωσαν 'ς τῆς μάννας τοὺς τὰ
[σπήτια.
— Ἀρέτω, ἄντε σὺ ἀπ' ἐδῶ καὶ ἐγὼ ἀπ' τ' ἀρ-
[γαστήρια.
Ἐπῆγε καὶ ἐκτύπησε τῆς μάννας της τὴν πόρτα.
— Ἄνοιξε, μάννα, ἄνοιξε.
— Ποῖος εἶν' αὐτὸς ποῦ μοῦ κτυπᾷ καὶ μὲ φω-
[νάζει μάννα;
— Ἄνοιξε, μάννα ἄνοιξε, κι' ἐγὼ μαι ἡ Ἀρετή σου.
— Ἀρέτω μου, ποῖος σ' ἔφερε ποὺ 'σουν μακρυὰ
['ς τὰ ξένα;
— Ὁ Κωσταντῖνος μ' ἔφερε καὶ πάει ἀπ' τ' ἀρ-
[γαστήρια.
— Ὁ Κωσταντῖνος πέθανε τώρα δώδεκα χρόνια.
Μὰ 'κεῖ σφιχταγκαλιάζηκαν μάννα καὶ θυγατέρα.
Ἡ μάννα 'γινε Χούρχουλος, κι' ἡ κόρη Κου-
[κουβάγια,
καὶ περπατοῦνε 'ς τὰ βουνὰ νύχτα καὶ 'μέρα ἀν-
[τάμα.

Ἐν Ἑρμουπόλει, 6 Φεβρουαρίου 1866.

ΕΠΑΜ. Π. ΠΟΛΙΤΑΚΗΣ.

[1] Εἶδος γλαυκός.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ἄλλη εἰκὼν τῆς Ἐποχῆς. — Ἡ Ἰταλικὴ ἐφημερὶς L' Epoca τὸ δεύτερον ἤδη ἐδημοσίευσεν ἐν τινι τῶν τελευταίων φύλλων της φιλελληνικωτάτην εἰκόνα καταλαμβάνουσαν ὁλόκληρον τὴν πρώτην αὐτῆς σελίδα. Ἀριστερόθεν τῆς εἰκόνος παρίστανται ἐν στολῇ ὁ πρωθυπουργὸς Δεπρέτης καὶ ὁ ἑτερόχειρ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Ῥοβιλὰν σύροντες διὰ σχοινίου τηλεβόλον, ὅπως στρέψωσιν αὐτὸ κατὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐκπροσωπουμένης δι' Ἕλληνος ναύτου κρατοῦντος τρομπόνιον καὶ Ἑλληνίδος γυναικὸς φερούσης τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν καὶ ἱσταμένης παραπλεύρως αὐτοῦ, ὑπὸ μεγάλην κυανόλευκον σημαίαν, φέρουσαν τὴν ἐπιγραφὴν *Ἑλληνικὴ Ἀνεξαρτησία*. Ἄνωθεν τῆς εἰκόνος ἱπτανται ἁρπακτικὰ ὄρνεα εἰκονίζοντα τὰς Μ. Δυνάμεις, ἐν τῷ μέσῳ δ' αὐτῆς ἵσταται γυνὴ μὲ λελυμένην τὴν κόμην καὶ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἀγανακτήσεως προσβλέπουσα τοὺς ἰταλοὺς ὑπουργούς. Ἡ γυνὴ αὕτη παριστᾷ τὴν Ἰταλίαν, εἰς τὸ στόμα τῆς ὁποίας ὁ καλλιτέχνης θέτει ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς εἰκόνος *Ἰταλία καὶ Ἑλλὰς* τοὺς ἑξῆς γενναίους καὶ φιλελληνικοὺς λόγους:

Ἰταλία. Πίσω! κακοῦργοι πολιτευταί! Τὸ ἔργον σας εἶναι ἀδελφοκτόνον. Τὰ τηλεβόλα, ἅτινα θέλετε νὰ διευθύνητε κατὰ τῆς ἡρωικῆς Ἑλλάδος, θὰ πληξωσι πρῶτον τὰ στήθη τῶν γενναίων τέκνων τῆς Ἰταλίας ἐπιθυμούντων νὰ ὑπερασπίσωσι τὴν ἱερὰν ἰδέαν, πνίγοντες διὰ τοῦ αἱματός των τὸ αἴσχος, ὅπερ θέλετε νὰ μοὶ προσάψητε.»

Τρεῖς φίλοι τὴν μεσημβρίαν, ἕνεκα τοῦ καύσωνος νυσταλέοι καὶ συρόμενοι μᾶλλον ἢ βαδίζοντες, ἐκάθησαν περὶ τραπεζαν κεφενείου. Ὁ πατὴς προσήλθεν αὐθωρεὶ λέγων τὸ στερεότυπον «Τί προσταζει ὁ κύριος;!...»

— Τί λές; τὸν παίρνομε; λέγει ὁ εἷς τῶν φίλων.

— Ἂς τὸν πάρωμε, ἀπαντῶσιν οἱ ἄλλοι.

— Ἐγὼ θὰ πάρω ἕναν βαρὺν καὶ γλυκύν.

— Ἐγὼ ἕναν ἐλαφρὸν καὶ μέτριον.

— Καὶ ἐγὼ ἕναν ἐλαφρὸν καὶ γλυκύν.

— Ὁ πατὴς ἀνεχώρησε καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανέρχεται κομίζων καφέδες, ἀλλ' εὑρίσκει καὶ τοὺς τρεῖς.... κοιμωμένους.

Ἐπὶ τῷ θορύβῳ ἐξύπνησε φυσικῶς ὁ δηλώσας *ὅτι θὰ πάρῃ ἕναν ὕπνον ἐλαφρὸν καὶ γλυκύν* ἐξήγησε δὲ εἰς τὸν παῖδα τὴν πλάνην του.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

107. *Αἴνιγμα*

Μ' εὑρίσκετε εἰς τοὺς ναοὺς
ἂν δὲ ἀποκεφαλισθῶ, 'ς τοὺς Μικρασιανοὺς,
κ' ἂν πάλιν πάθω τὸ αὐτό, τότε 'ς τοὺς οὐρανούς.

Χ.

108. *Πρόβλημα*

Ἐδόθησάν τινι ν' ἀγοράσῃ μὲ σαράντα γρόσια ἵππους, ἡμιόνους καὶ πρόβατα, τοὺς μὲν ἵππους πρὸς 4 γρόσια, τὰς ἡμιόνους πρὸς δύο καὶ τὰ πρόβατα μὲ ὅσους παράδες θέλει. Ἐτέθη δ' αὐτῷ ὁ ἑξῆς ὅρος: μὲ τὰ 40 γρόσια νὰ φέρῃ 40 κομμάτια, τῆς ἀξίας τῶν προβάτων ἀποτελουμένης ὑπὸ ἀκεραίου ἀριθμοῦ παραδων. Ἕκαστον γρόσιον, ὡς γνωστόν, ἔχει 40 παράδες. Πῶς τὰ κατάφερε;

109. *Ἀπρόοπτον*

Ποία εἶνε ἡ πρώτη νῆσος, ἡ χωρίζουσα τὴν Εὐρώπην τῆς Ἀσίας;

ΛΥΣΕΙΣ

ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΑΡ. 114

103. Δῆλος (Μῆλος) ἥλος. — 104. Δημήτριος ὁ Φαληρεύς. — 105. Δάκτυλος (δόντες, γλῶσσα, φάρυγ[illegible] ἡ ἡμίονος.

ΛΥΤΑΙ

Αἱ δεσποινίδες Βίττα καὶ Χ. Χ. Κ. (ἐμμέτρως). Καὶ οἱ κ.κ. Ἀλ. Κ. (ὡραιότατα ἐμμέτρως) καὶ Γ. Δ. Σεβαστόπουλος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον Γ. Ι. Κ. Εἰς Χανία. Συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιστολῇ σας. Κον Ι. Τ. Εἰς Κυδωνίας. Τὸ ζήτημα ἐλύθη πλέον, ὥστε δὲν ὑπάρχει φόβος. Ἐπιστρέψατε τὰ ἐπὶ πλέον. Κον Π. Κ. Εἰς Λεωνίδιον. Ἐληφθησαν.

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΚΑΙ ΑΛ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ